

Kalamarkkinakatsaus 2019

Kaija Saarni, Jari Setälä ja Jari Niukko
Luonnonvarakeskus (Luke)
2021

Rahoitus

Kalamarkkinakatsauksen laatiminen on osittain rahoitettu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakkointia varten

Sisältö

Maailmanmarkkinat (s. 4 - 9) ➡

Kalan tuotanto ja kulutus kasvaa edelleen
Vesiviljelyn kasvu hidastui
Tuotannon ja kulutuksen kasvun ennakoidaan hidastuvan
Kalan tuotanto ja kauppa vähenivät 2019
Pandemia supisti kansainvälistä kalakauppaa

Lohimarkkinat (s.10-14) ➡

Lohen tuotantomäärän kasvu hidastumassa
Lohen hinnan vaihtelu poikkeuksellisen rajua 2019
Pandemia heiluttaa lohikauppaa
Kiertovesikasvatuksen isot investoinnit käynnissä

Kalajauho- ja kalaöljymarkkinat (s.15-17) ➡

Kalajauhon ja -öljyn tuotanto pysyi vakaana
Kalajauhon markkinat säilyivät korkeina 2020

Euroopan markkinat (s. 18-20) ➡

EU:n kalan kauppataase uuteen ennätykseen
Norjan vesiviljelytuotanto jatkoi kasvua 2019

Kotimarkkinat

Tuontikala (s. 21-28) ➡

Pääosa elintarvikekalastamme on tuotua
Kalan tuonnin arvo laski hieman 2019
Tonnikalalan tuonti nousi selvästi
Kalatuotteiden tuonti Virossa laski huomattavasti
Pakastefileiden tuonti samalla tasolla
Kalajauhon ja kalajätteen tuonti laskenut

Kotimainen kala (s. 28-33) ➡

Vesiviljelytuotanto kasvoi, mutta arvo väheni
Suurin osa merisaaliista silakkaa
Pakastetun silakan vientimäärä nousi selvästi
Rannikolla kuoresaalis nousi edelleen
Ison silakan hinta nousi edelleen selvästi

Suomen elintarvikemarkkinat (s. 34-37) ➡

Kasvisten suosio laskee lihan kulutusta
Vähittäiskaupan myynti kasvoi, mutta arvo väheni
Kala houkuttaa vähittäiskauppaa

Paneeliyritysten näkemyksiä (s. 38- 49) ➡

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa
Vuosi 2019 pähkinänkuoressa
Lohen hinta vaihteli paljon
Kirjolohe hinta pysyi koko syksyn matalana
Kirjolohe hankinta monipuolistunut
Kotimaan markkinoilla tarvitaan lisää kirjoitusta
Elintarvikesilakalle tulisi löytää uusia markkinoita
Silakan markkinamuutos käynnissä
Suomukalan tarjonnassa vaihtelua
Särjen kysyntä ylittää tarjonnan
Kalakaupan yritysjärjestelyt jatkuvat

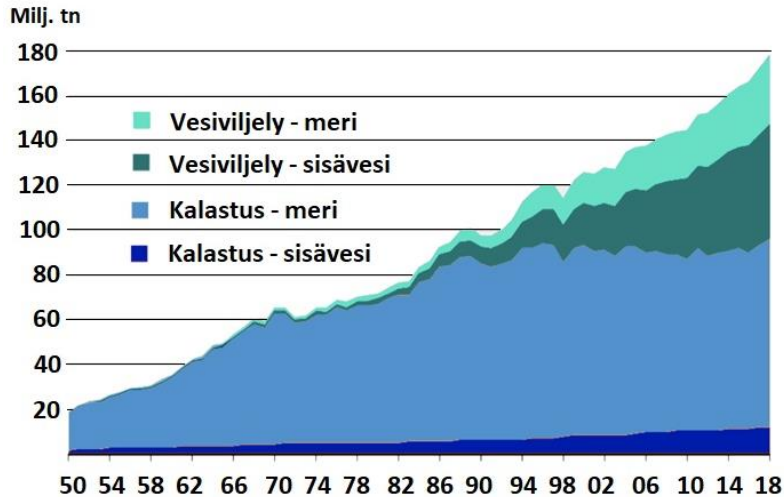
Lähteet (s. 50) ➡

Lisätietoa (s.51) ➡

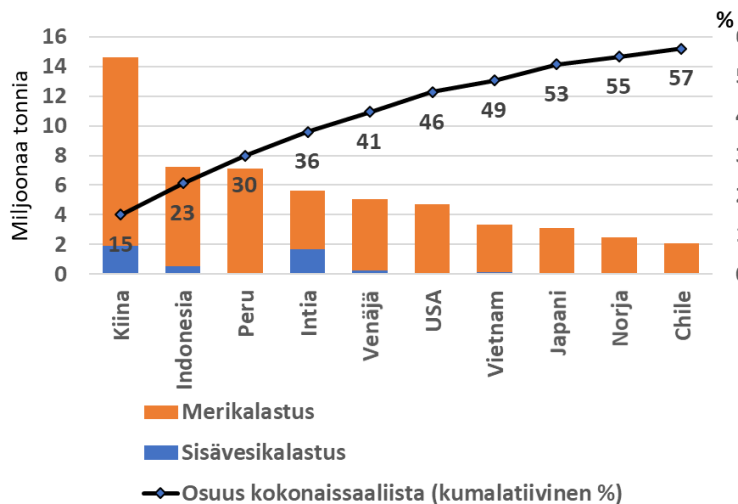
Maailmanmarkkinat

Kalantuotanto ja kulutus kasvavat edelleen

Maailman kalan ja selkärangattomien tuotanto 1950-2018

Maailman kymmenen suurinta kalastusvaltiota 2018

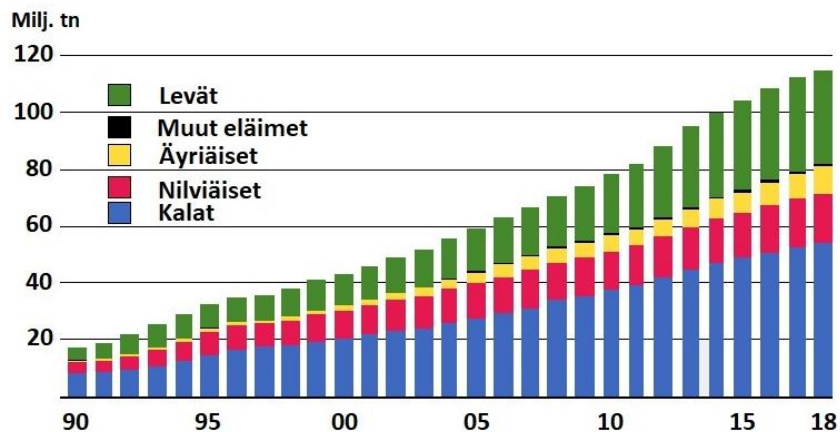
Maailman väestönkasvu jatkuu ja väestön ennustetaan kasvavan 9,7 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Kasvu on suurinta erityisesti kehittyvissä maissa. Myös ruokailutottumukset ovat muutoksessa. Ihmiset syövät nykyisin kaksi kertaa enemmän lihaa ja kalaa kuin 50 vuotta sitten. Ruokavalion monipuolistuminen, kaupungistuminen ja jakelukanavien kehittyminen lisää kalatuotteiden kysyntää. Terveellisen ja kestävästi tuotetun ruoan arvostus nousee. Kalan kysyntä kasvaa, koska sitä voidaan tuottaa talouden ja ympäristön kannalta tehokkaasti ja se sopii muutoinkin hyvin nykyaikaisen kuluttajan vaatimuksiin.

Luonnonkalan pyyntiä ei enää voida nykyisestä lisätä, koska useimmat kalakannat ovat jo täydessä käytössä. Yhä suurempi osa tuotannosta tulee vesiviljelystä.

Kiina on säilynyt maailman suurimpana kalastusvaltiona, vaikka Kiina on supistanut kalastusta ja saaliit ovat laskeneet kolmen vuoden aikana yli miljoona tonnia. Kiinan osuus maailman kalansaaliista on edelleen 15%.

Vesiviljelyn kasvu hidastui

Maailman vesiviljelytuotannon kehitys 1990-2018

Vesiviljelyn merkitys on kasvamassa. Vuodesta 2016 lähtien se on tuottanut enemmän ihmisravintoa kuin perinteinen kalastus.

Maailman vesiviljelytuotannon kasvu jatkui vuonna 2018 ja saavutti uuden ennätyksen, 114,5 miljoonaa tonnia. Viljeltyjen eläinlajien tuotanto kasvoi 82,4 miljoonaan tonniin. Leväntuotannon kasvu jäi 0,7 % ja oli 32 miljoonaa tonnia.

Kalankasvatuksen osuus oli 54 miljoonaa tonnia, joista lähes 90 % oli sisävesikasvatusta. Yleisimmin kasvatetaan karpia, tilapiaa ja pangasiusta. Meri- ja rannikkoalueilla kalaa kasvatettiin yli 7 miljoonaa tonnia.

Vesiviljely tuottaa yhä suuremman osan arvokkaiden lajien tarjonnasta. 1990-luvulta lähtien nilviäisten ja lohikalojen vesiviljelytuotanto ylitti kalastuksen saaliit. Vuodesta 2014 lähtien suurin osa äyriäisten tarjonnasta on perustunut viljelyyn. Merikalalajien viljelyn ei uskota kasvavan nopeasti eikä se tule lähitulevaisuudessa ylittämään kalastuksen saalismääriä.

Tuotannon ja kulutuksen kasvun ennakoitaan hidastuvan

Kehitysarvio vuosista 2018 vuoteen 2030

Keväällä 2020 alkaneen Covid-19 -pandemian vaikutukset ovat iskeneet kalastukseen ja vesiviljelyyn monia muita toimialoja voimakkaimmin. Pandemian taloudelliset vaikutukset heijastuvat kalatalouden kansainväliseen kehitykseen

Saaliistaso säilyy 96 milj. tonnissa

- El Nino –sääilmiö heilauttaa saaliita
- Onnistunut säätely vahvistanut kantoja
- Saaliit hyödynnetään tehokkaammin
- Saaliin poisheitto vähenee
 - Isompi osa saaliista ihmisravinnoksi
 - Sivuvirtoja hyödynnetään tehokkaammin
 - > 45 % kalaöljystä sivuvirroista
 - > 28 % kalajauhosta sivuvirroista

Kalan kulutus kasvaa 18 %

- Kulutuksen vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 1,4 %:iin (2007/2018 oli 2,6 %)
- Ihmisravintona käytetyn kalan osuus tuotannosta kasvaa 89%:iin
- **Keskikulutus 21,5 kg/hlö/v 2030**
 - Keskikulutus nousee Aasiassa 9 % ja Euroopassa 7%. Vain Afrikassa väestö kasvaa kalan kulutusta nopeammin

Viljelytuotanto kasvaa 32 %

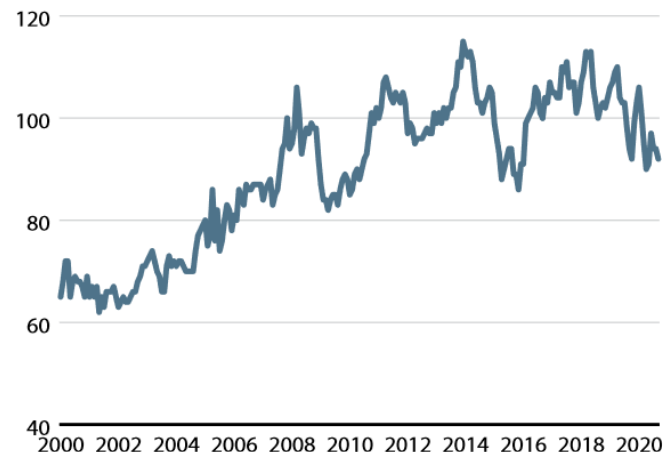
- Vesiviljely ohitti elintarviketuotannossa kalastuksen 2014 > 2030 kulutuksesta 59% vesiviljelystä
- Suurin kasvunopeus Afrikassa
- Tuotannon vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 2,3 %:iin (2007/2018 oli 4,6 %)
 - Ympäristölainsäädösten täytäntöönpano
 - Tilan puute makeassa vedessä
 - Lisääntyvät eläintaudit

Kalan tuotanto ja kauppa vähenivät 2019

Globaalit kalamarkkinat ovat herkkiä talouden muutoksille. Kansainvälisen kaupan jännitteet ja talouden hidas kehitys ovat vähentäneet kalakauppaa. Vuonna 2019 maailman kokonaiskalantuotanto supistui noin prosentin. Myös kalastuksen ja vesiviljelytuotannon kaupan arvo ja volyymi laski. Kiinan ja USA:n välinen kauppasota supisti kalakauppaa, Aasian kalakaupan arvo laski 1,55 miljardia dollaria vuonna 2019. Brexitin aiheuttama epävarmuus heikensi kalakaupan arvoa myös EU:ssa.

Kaupan epävarmuuden ja tarjonnan vaihtelun takia monen kalastetun ja viljellyn kalalajin hinnat heilahtelivat voimakkaasti. Kasvatetun lohien hinta putosi vuoden 2019 puolivälissä, minkä jälkeen se nousi nopeasti saavuttaen lähes kaikkien aikojen korkeimman hintatason vuoden 2019 lopussa. Poikkeuksellisen runsaat tonnikalasaaliit laskivat pakastetun tonnikalalan hinnan alemmas kuin vuosikymmeniin. Pangasiuksen korkea hinta vuonna 2018 johti tuotannon paisumiseen, minkä seurauksen hinta romahti yli 30%.

FAO:n kalan hintaindeksin muutos 2000-2020
(2014 -2016 =100)

Source of the raw data for the FAO Fish Price Index: EUMOFA, INFOFISH, INFOPESCA, INFOYU, Statistics Norway.

Pandemia supisti kansainvälistä kalakauppaa

Vielä vuoden 2020 alussa ennustettiin, että kalan tuotanto ja kauppa kasvaisivat edellisvuotta voimakkaammin. Covid-19 – pandemia vaikutti kuitenkin maaliskuusta 2020 lähtien poikkeuksellisen paljon kalan tarjontaan ja kansainväliseen kalakauppaan.

Työ aluksilla, kalankasvatustiluksilla ja jalostusteollisuudessa on hankaloittunut. Kuljetuskustannukset ovat kohonneet rajatarkastusten ja lentoliikenteen peruutusten takia. Lisäksi useat valtiot ovat rajoittaneet kansalaisten liikkumista ja ateriointia kodin ulkopuolella, minkä seurauksena ravintolassa käytettyjen kalatuotteiden kysyntä romahti.

Pandemian seurauksena kalan tarjonta, kulutus ja kauppa supistuivat vuonna 2020. Maailman kalansaaliit pienenevät jonkin verran. Maailman kalankasvatustuotanto supistui vuonna 2020 ensimmäisen kerran vuosiin. Nopean tuotantokierroksen lajien, kuten katkaravun ja pangasiuksen tuotanto sopeutui kysynnän muutokseen ja supistui voimakkaasti. Mutta lohikalajien tuotantokierros on pitkä eikä lohien tuotantoa pystytä yhtä nopeasti sopeuttamaan. Kalan hinta laski ja kansainvälisen kaupan arvo heikkeni poikkeuksellisen paljon vuonna 2020.

Kaikkein arvokkaimpien, lähinnä tuoreena välitettävien kalalajien markkinat ovat kärsineet eniten. Tonnikalasäilykkeiden, sardiinien ja makrillien myynti vastaavasti kasvoi.

Maailman kalakauppa				
	2018	2019	2020 (enn.)	muutos 2019-2020
<i>miljoonaa tonnia (elävän kalan painona)</i>				
Kalan tuotanto	178,5	175,9	174,2	-1,0 %
Kalan saalis	96,4	91,8	91,2	-0,7 %
Vesiviljely	82,1	84,1	83,0	-1,3 %
Kalakaupan arvo (USD mrd.)				
Kalakaupan volyyymi	66,9	66,0	63,4	-3,9 %
Kokonaiskulutus	178,5	175,9	174,2	-1,0 %
Ruuan kulutus	156,4	156,4	154,7	-1,1 %
Rehun kulutus	18,2	15,5	15,7	1,3 %
Muu käyttö	4,0	4,0	3,8	-5,0 %
Kalan kulutus ihmisravinnoksi (kg/vuosi)				
Kalastuksessa tuotettu kala	9,7	9,4	9,2	-1,9 %
vesiviljelyssä tuotettu kala	10,8	10,9	10,7	-2,3 %
FAO KALAN HINTAINDEKSI (2014 - 2016 = 100)				
	2016	2017	2019 (I - IV)	Muutos I - IV 2020 ja I - IV 2019
	106	102	96	-7,8 %

Pandemialla on ollut myös myönteisiä vaikutuksia kalakauppaan. Uudet helppokäyttöiset tuoteinnovaatiot sekä jakelukanavien ja arvoketjujen lyhentymisen ovat edistäneet toimialan kehitystä. Mutta jos pandemia ja sen torjuntaan liittyvät rajoitustoimet jatkuvat pitkään, kuluttajien talous heikkenee ja markkinoiden vakaus vaarantuu.

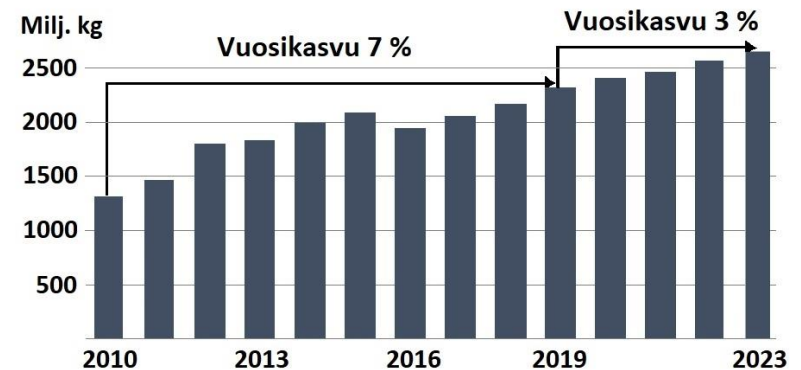
Lohimarkkinat

Lohen tuotantomäärän kasvu hidastumassa

Atlantin lohi on tärkeimpiä kalatuotteita kehittyneissä teollisuusmaissa ja merkittävin kala Suomen markkinoilla. Vuonna 2019 Atlantin lohen maailmantuotanto kasvoi yli 7 % ja nousi 2,6 miljoonaan tonniin. Tuotannon kasvun ennakoitaan kuitenkin hidastuvan.

Norjassa tuotetaan noin puolet ja Chilessä yli neljännes kokonaismäärästä. Muut tuottajat ovat Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Tuotanto on keskittynyt, kun isot yritykset ovat ostaneet pienempiä. Lohen päämarkkinat ovat EU:ssa ja Pohjois-Amerikassa. Lohen kulutus kasvaa nopeasti myös kehittyneissä maissa.

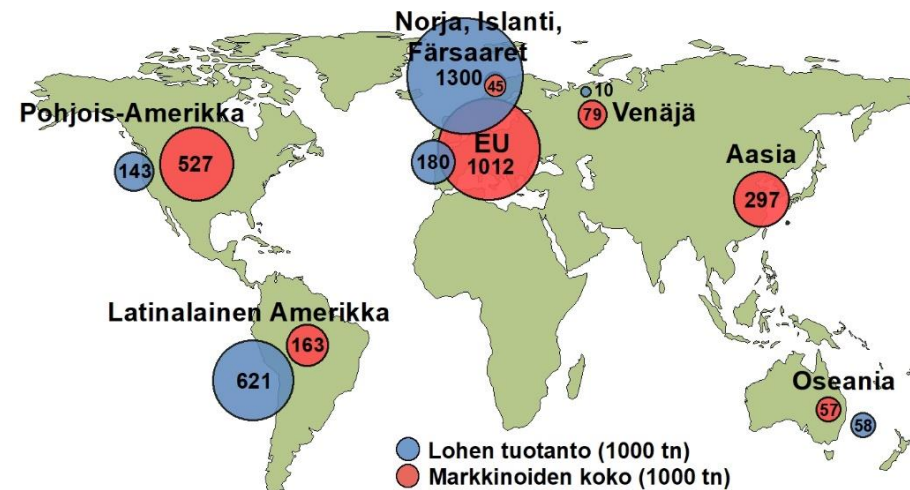
Atlantin lohen kokonaistuotannon kehitys

Atlantin lohen viiden suurimman tuottajan tuotanto vuonna 2019

5 suurinta lohen kasvattajaa	Lohen tuotanto (1000 tn, perattu paino)	%
Mowi	436	19 %
Cermaq	163	7 %
Salmar	153	7 %
Agrosuper	141	6 %
Lerøy Seafood	129	6 %
YHTEENSÄ	1022	44 %
Kokonaistuotanto	2325	100 %

Atlantin lohen tuotanto- ja markkina-alueet vuonna 2019

Lohen hinnan vaihtelu poikkeuksellisen rajua 2019

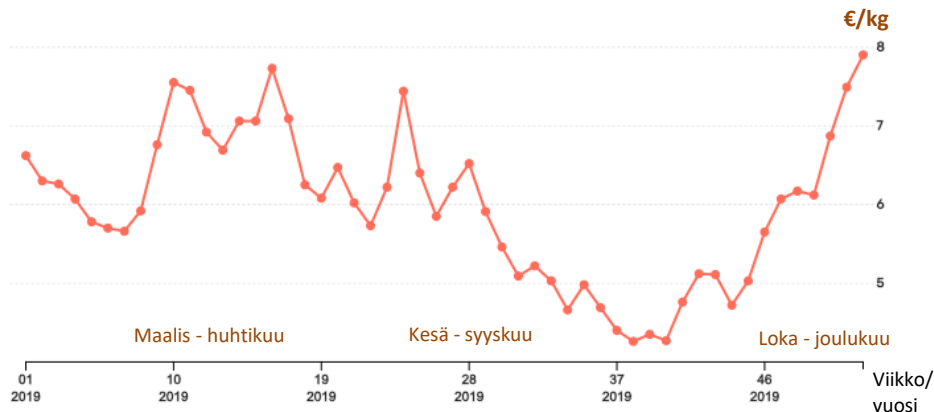
Atlantin lohelle vuosi 2019 oli kolmas peräkkäinen vahvan kasvun vuosi. Kasvu perustui suurimpien tuottajamaiden, Norjan ja Chilen, tuotantoon nousuun. Lohen tuotannon kasvu nosti kaupan määrää, mutta voimakkaan hinnan vaihtelun takia lohikaupan arvon nousu jäi vähäiseksi.

Alkuvuonna 2019 lohi kasvoi hyvin Norjassa ja Chilessä. Vuoden kolmannella neljänneksellä Norja toi markkinoille runsaasti lohta. Se oli markkinoille yllätys, sillä aiemmin uutisoitujen leväongelmien oletettiin päinvastoin supistavan tarjontaa. Lohen hinta sukelsi tarjonnan kasvaessa kesällä 2019, mutta syksyllä kehitys kääntyi päinvastaiseksi. Hinnat nousivat, kun tarjonta supistui ja kysyntä voimistui perinteisillä ja uusilla markkinoilla. Norjan lohien hinnat nousivat lähelle kaikkien aikojen ennätystasoa. Chilessä hintataso säilyi vakaampana.

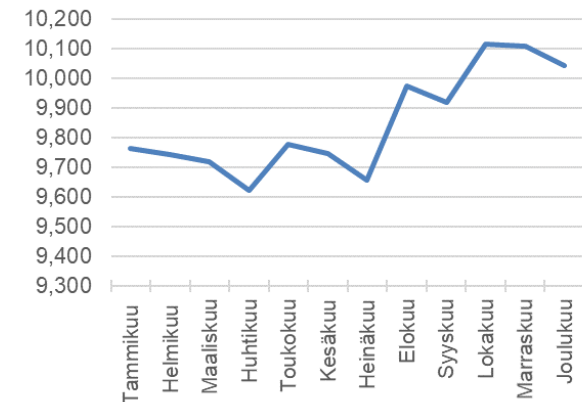
Norjan heikko kruunu edisti lohimarkkinoiden kasvua tärkeimmille markkina-alueille, Eurooppaan ja Aasiaan. Chile vienti säilyi vakaana USA:han, Japaniin ja Brasiliaan. Vienti Venäjälle alkoi uudelleen terveystarvontaisten asettamien tuontirajoitusten purkauduttua.

Sen sijaan kauppaa Kiinaan keskeytyi terveystarkastuksessa ilmenneiden ongelmien takia ja Chile joutui etsimään korvaavia markkinoita, pakastamaan kalaa tai viivästyttämään tuotantoa.

Atlantin lohien (3-6 kg) viikkovientihinta vuonna 2019 (Nasdaq)

Euron kurssi suhteessa Norjan kruunuun vuonna 2019

Pandemia heiluttaa lohikauppaa

Vuonna 2020 Covid-19 -pandemia muutti kerralla kansainvälisen markkinatilanteen. Ravintolamyynnin supistuminen ja ravintoloiden sulkeutuminen iski lohen tärkeimpään myyntikanavaan. Myös kuljetukset vaikeutuivat, sillä tuore lohi kuljetetaan mannerten välisessä kaupassa normaalisti matkustajalentojen rahtina.

Chilessä pandemian johti tuotannollisiin rajoitustoimiin ja hintojen laskuun. Lisäksi rekkakuljetuksen vaikeutuivat lakkojen takia. Taloudellisista menetyksistä huolimatta Chilen lohiteollisuuden uskotaan yritysten vahvan taloudellisen tilanteen takia selviytyvän kriisistä.

Heikentyneen kysynnän takia lohta on jouduttu varastoimaan. Chile on pakastanut, Norja on lykännyt teurastuksia ja varastoinut elävää lohta kasvatuskassoihin.

Pandemia iski erityisen kovaa Kiinan orastavaan kauppaan, sillä lohen kulutus on keskittynyt ravintoloihin. Lisäksi tuontilohien liittyvät Covid-19 -löydökset hankaloittivat tilannetta. Lohikauppa on säilynyt epävakaana, vaikka mitään tieteellistä näyttöä viruksen leviämistä kasvatetun lohen välityksellä ei ole löydetty.

Pandemia on vaikuttanut voimakkaasti Euroopan kalamarkkinoihin. Lohi on kuitenkin sopeutunut muita kalalajeja paremmin markkinoiden äkilliseen muutokseen. Ravintoloiden ostojen vähentyessä lohta on pystytty myymään enemmän vähittäiskaupan kautta. Muutosta edesauttoi hintojen halpeneminen, etenkin viimeisellä 2020 vuosipuoliskolla hintojen lasku ja siihen liittyvä kampanjointi edistivät myyntiä.

Vuonna 2020 Norjan lohikaupan volyyymi kasvoi 2%, mutta arvo laski 3%. Chilen volyyymi nousi 6% ja arvo laski lähes 15%.

Vuonna 2021 Chilen tuotannon ennustetaan laskevan 10 %. Sen sijaan Norjan tuotannon ennustetaan kasvavan 4 % ja Skotlannin 2 %.

Kiertovesikasvatuksen isot investoinnit käynnissä

Kiertovesitekniikalla (RAS) tuotetun lohien vaikutukset vesiympäristöön jäävät tavanomaista kasvatusta pienemmiksi. Tekniikalle on asetettu paljon odotuksia ja suuria kiertovesi-investointeja on aloitettu viime vuosina ympäri maailmaa.

Isot, ensimmäistä kertaa toteutettavat RAS-investoinnit ovat vaikeasti hallittavia. Ne edellyttävät monipuolista osaamista RAS-yritykseltä ja tekniikan toimittajilta. Puutteellinen osaaminen on vaikeuttanut hankkeita. RAS-tekniikan kova kysyntä on ylittänyt myös erikoistuneiden laitetoimittajien kapasiteetin ja ne voivat valikoida mihin hankkeisiin lähtevät mukaan. Näkemysten mukaan osaajien puute on suljettujen ja puolisoljettujen laitosten kehityksen suurin pullonkaula.

Floridan Atlantic Sapphire on suurin lohien kiertovesikasvatukseen investoinut pioneiryritys, joka tavoittelee 220 000 tonnin tuotantoa vuonna 2031. Edistymistä seurataan tarkkaan, sillä projektin epäonnistuminen heikentäisi kalamarkkinoiden, viljelyyritysten ja rahoittajien kiinnostusta tekniikkaan. Yritys on raportoinut loppuvuoden 2020 ja alkuvuoden 2021 aikana kahdesta merkittävästä kalakuolemasta. Tekniikan toimittaneella tanskalaisella Billund Aquaculturella katsotaan olevan laajin kokemus RAS-laitosten suunnittelusta ja rakentamisesta ja se on ollut mukana myös Finnforelin laitoksen suunnittelu- ja rakennustyössä. Israelilainen AquaMaof on toinen merkittävä tekniikan toimittaja. Yritys suunnittelee kokoluokaltaan yli 10 miljoonan kilon laitoksia mm. Pohjois-Amerikkaan, Japaniin ja Ranskaan. Ranskassa laitos tulisi maan suurimpaan kalasatamaan.

Kalaöljy- ja kalajauhomarkkinat

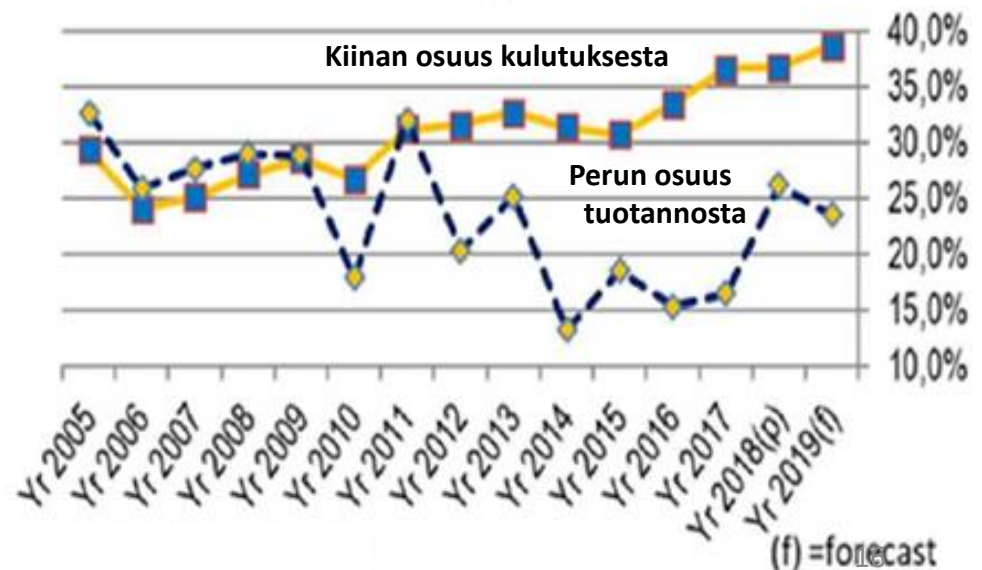
Kalajauhon ja –öljyn tuotanto pysyi vakaana

Vuosittain noin 20 miljoonaa tonnia kalaraaka-ainetta käytetään kalajauhon ja kalaöljyn tuottamiseen. Vajaa kolmannes raaka-aineesta saadaan teollisuuden sivuvirroista. Etelä-Amerikan rannikko on merkittävin raaka-aineen kalastusalue. Alueen saaliit voivat vaihdella voimakkaasti, sillä muutaman vuoden välein toistuva El Nino –sääilmiö voi vaikeuttaa kalastusta ja pienentää saaliita useita miljoonia tonneja.

Peru on tärkeä kalanjauhomarkkinoilla, sillä noin 25% kalajauhosta tuotetaan Perussa. Vaikka vuonna 2019 Perun saaliskiintiö oli aiempia vuosia korkeampi, jäivät saaliit heikkojen sääolosuhteiden ja kalastuskauden keskeyttämisen takia edellisvuotta pienemmiksi. Myös Islannin ja Tanskan saaliit supistuivat vuonna 2019. Kalajauhon tuotanto oli runsaat 5 miljoonaa tonnia ja kalaöljyn tuotanto noin miljoona tonnia.

Kalajauhon tärkein markkina-alue on Kiina, missä sitä käytetään sianlihan tuotantoon sekä tilapian ja karpin viljelyyn. Vuodesta 2018 lähtien kalanjauhon kysynnän kasvu on supistunut, koska Afrikan sikarutto (ASF) on vaikeuttanut Kiinan sikataloutta. Sianlihan tuotantoon varattua kalajauhoa on jäänyt suuria määriä käyttämättä, sillä Kiinan oma tuotanto jouduttiin suurelta osin ajamaan sikaruton takia alas.

Maailman suurimmat toimijat kalanjauhomarkkinoilla

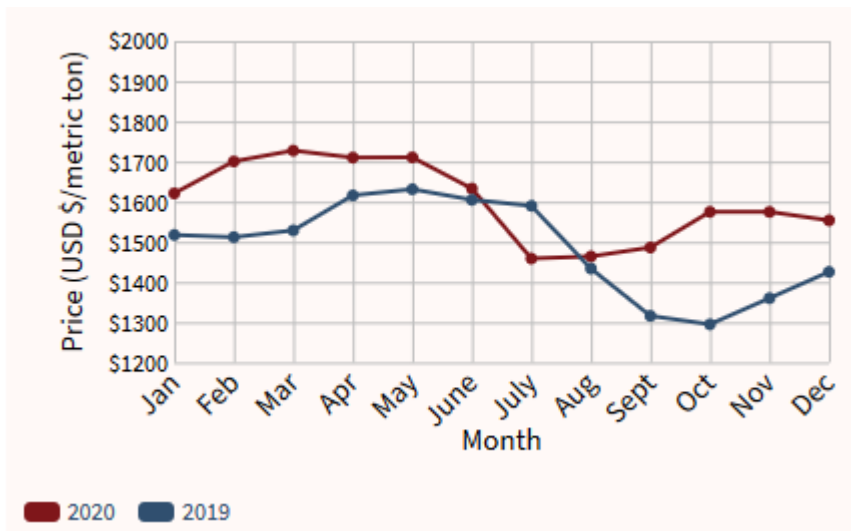

Kalajauhon hinnat säilyivät korkeina 2020

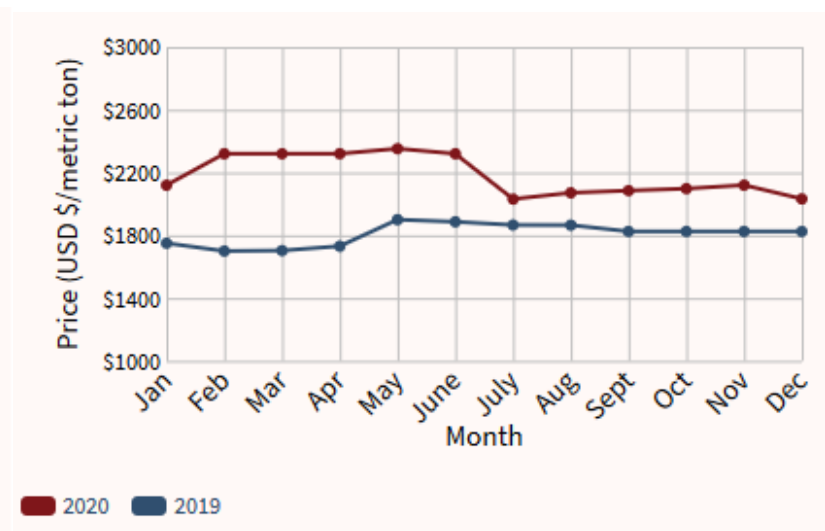
Kalajauhon tuotanto laski hieman myös vuonna 2020, sillä suurien tuottajamaiden Perun, USA:n ja Intian tuotannot supistuivat. Tuotannon määrä säilyi vuosien 2011-2019 keskimäärisellä tasolla, vaikka pandemia vaikeutti kalastusta ja heikensi talouden toimintaa.

Pandemia on hankaloittanut kalajauhokauppaa ja vienti supistui tiukan rajavalvonnan takia etenkin tärkeimmille Aasian markkinoille. Kiinan kauppaa hankaloitti lisäksi kalatuotteisiin liittyvät Covid-19 epäilyt. Vuoden 2019 kalastuskauden katkeaminen ja Norjan suurista lohbiomassoista johtuvat odotukset nostivat hintoja vuoden 2020 alussa. Pandemiasta johtuva epävarmuus piti hinnat korkeana koko vuoden.

Kalajauhon keskihinta, Super prime –laatu

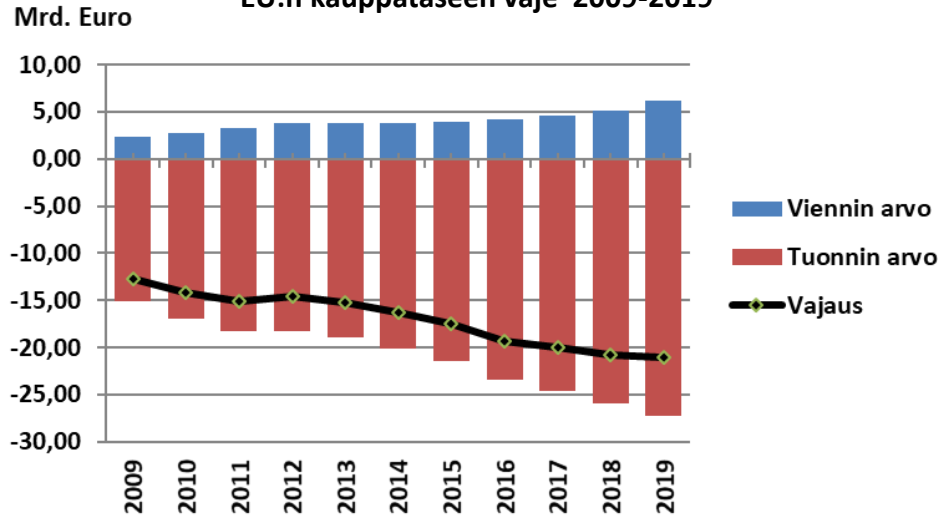
Kalaöljyn keskihinta

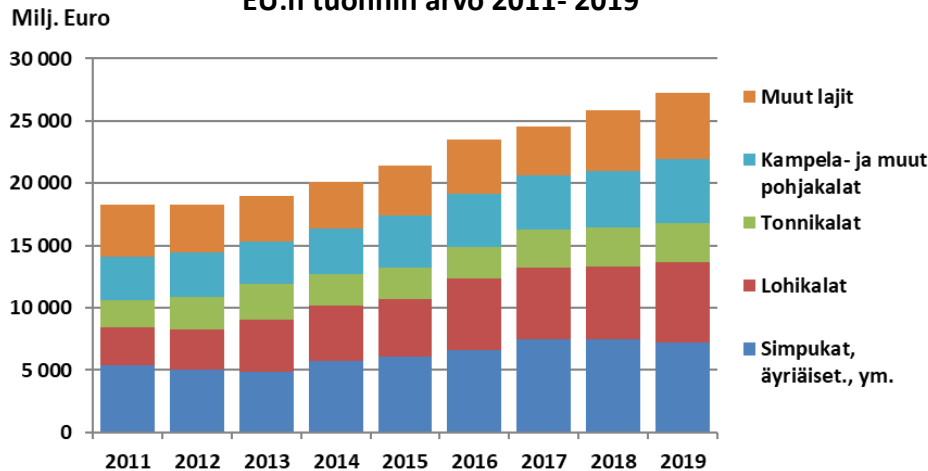
Euroopan markkinat

EU:n kalan kauppataase uuteen ennätykseen

EU:n kauppataaseen vaje 2009-2019

EU:n tuonnin arvo 2011-2019

EU on suurin kalatuotteiden tuojana. Yli kolmannes maailman kalakaupan arvosta ohjautuu EU:n markkinoille. Sen oma kalan tuotanto ei riitä kasvavan kysynnän kattamiseen ja kalatuotteita tuonti on kasvanut. Viime vuosina kasvu on hidastunut. Vuonna 2019 tuonnin arvo nousi 2,5 % ja oli 27,2 miljardia euroa. Eniten kasvoi edelleen kampela- ja pohjakalojen tuonti.

Yli neljäsosa kalatuotteista tuotiin Norjasta. Vuonna 2019 tuonnin arvo nousi 2 % ja oli 7,05 miljardia euroa. Atlantin lohi oli merkittävin tuote. Sen tuonnin arvo kasvoi 3 % ja oli 6,4 miljardia euroa vuonna 2019. Tuonti Kiinasta kasvoi 16% ja oli 2,2 miljardia euroa. Eniten tuodaan turskakaloja.

Myös EU:n kalatuotteiden vienti kasvoi vuonna 2019. Määrä nousi 2,2 miljardiin tonniin ja sen arvo kasvoi yli 7 % ja oli 6,2 miljardia euroa. Puolet arvon noususta oli lohituotteita, joita vietiin USA:n ja Aasian markkinoille. Viennin kasvusta huolimatta EU:n kalakauppataase laski 1,1 % ja saavutti uuden ennätuksen, 21 miljardia euroa.

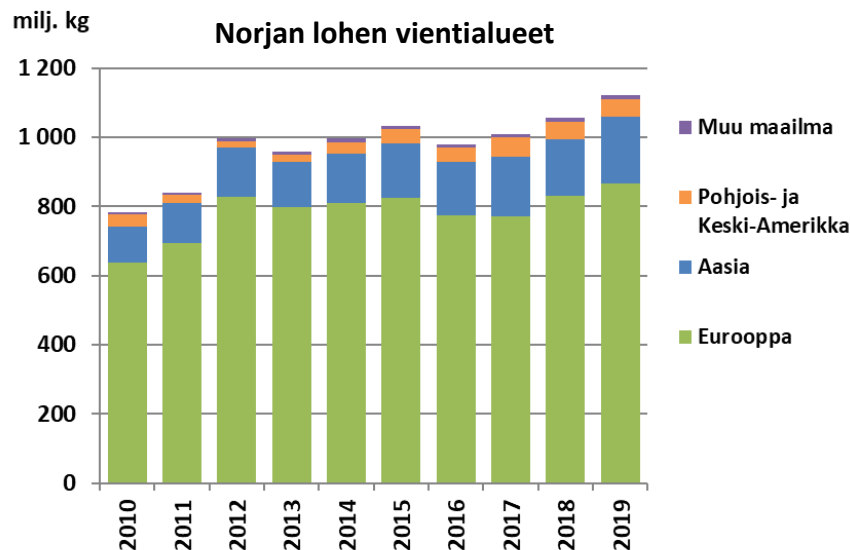
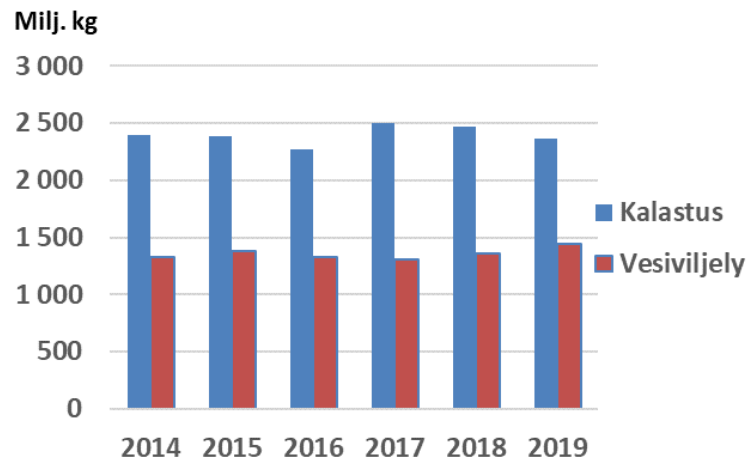
Norjan vesiviljelytuotanto jatkoi kasvua 2019

Norjan kalan tuotanto oli 3,8 miljoonaa tonnia ja se pysyi samalla tasolla kuin 2018. Vesiviljelytuotanto kasvoi lähes 7%, mutta tiukentuneet kalastuskiintiöt vähensivät saaliita lähes saman verran. Kalantuotannon kokonaisarvo oli noin 9,8 miljardia euroa, josta vesiviljelytuotannon osuus nousi 75 %.¹ Vesiviljely perustuu lähes yksinomaan loheen. Sen tuotanto kasvoi lähes 7 % ja nousi 1,36 miljoonaan tonniin vuonna 2019. Kirjolohen tuotanto osuus vesiviljelystä on vain 5%. Vuonna 2019 kirjolohen tuotanto kasvoi 21,5 % ja nousi 83 miljoonaan tonniin.

Norjan kalatuotteiden viennin määrä säilyi 2,7 miljoonassa tonnissa. Supistuneiden saaliiden takia kalastetun kalan vienti laski 10 %. Norjan kruunun heikkeneminen ja kalan hyvä kysyntä vahvistivat kalatuotteiden vientihintoja. Kalastetun kalan viennin arvo nousi 7% ja oli 3,1 miljardia euroa.

Kasvatettujen lohikalojen vienti nousi 1,2 miljoonaan tonniin ja arvo 7,4 miljardiin euroon. Vienti kasvoi kaikkiin maansiin. Kiinan vienti on edelleen vähäistä. Vaikka Kiinan vienti kaksinkertaistui, jäi määrä 24 miljoonaan kiloon, eli pienemmäksi kuin Suomen vienti. Kirjolohen vientimäärät nousivat lähes 30 % ja oli 60 miljoonaa kiloa. Viennin arvo nousi 72 miljoonaan euroon.

Norjan kalantuotannon määrän kehitys 2014-2019

Kotimarkkinat

Tuontikala

Pääosa elintarvikekalastamme on tuotua

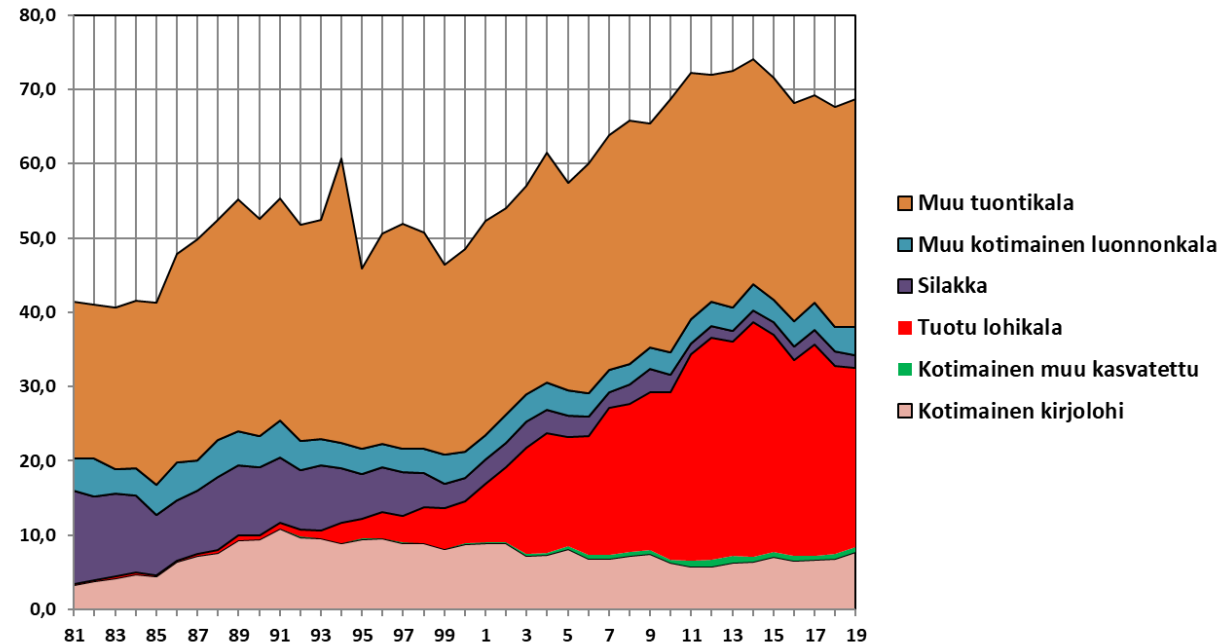
Kotimarkkinoilla elintarvikekalan kysyntä on 1980-luvun alusta lähes kaksinkertaistunut. Kotimaista kalaa on korvautunut tuodulla kalalla. 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista, kun vuonna 2018 tuodun kalan osuus oli 80 %. Kasvatettujen lohikalojen osuus on puolet markkinoista.

Lohikalojen kysyntä kasvoi Suomessa pitkään samaa tahtia kuin Atlantin lohen maailmantuotanto. Lohikalat korvasivat erityisesti silakkaa. Nyt tärkeimmät kauppakalat ovat lohi ja kirjलोhi. Viime vuosina lohikalojen kysynnän kasvu on korkean hinnan vuoksi taittunut. Kotimainen vesiviljelytuotanto ja luonnonkalojen kysyntä on sen sijaan kääntynyt hienoiseen nousuun.

Suomen kalamarkkinoiden kehitys vuosina 1981-2019

Elintarvikekala fileepainona

Miljoonaa kiloa fileepainona

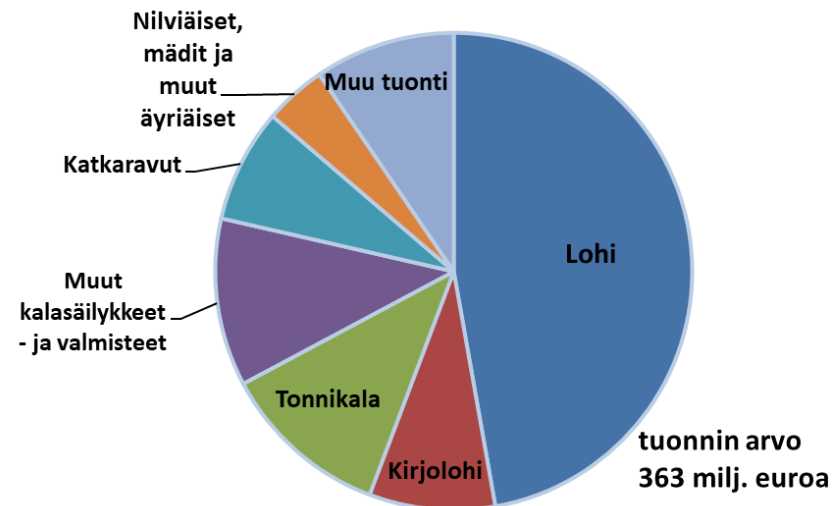
Vuonna 2019 Suomessa käytettiin fileepainona mitaten noin 68 miljoonaa kiloa kalaa. Tästä 32 miljoonaa kiloa oli lohta ja kirjलोhta. Lohikaloista noin 56 % oli Norjasta tuotua lohta ja loput olivat kotimaista tai tuotua kirjलोhta. Muuta tuontikalaa oli runsas 30 miljoonaa kiloa ja kotimaista luonnonkalaa runsas 5 miljoonaa kiloa.

Kalan tuonnin arvo laski hieman 2019

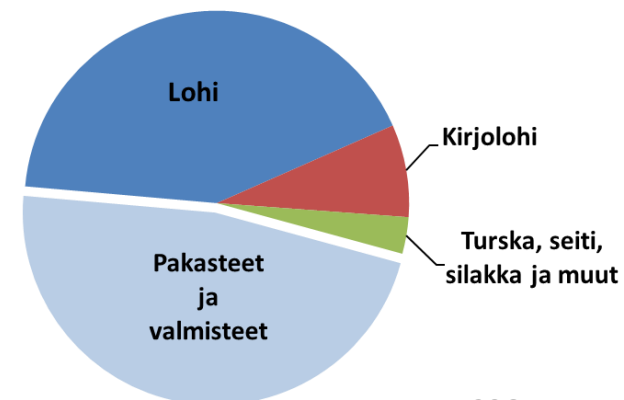
Vuonna 2019 Suomeen tuotiin kalatuotteita yhteensä 487 miljoonalla eurolla. Tästä ihmisravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden osuus oli 363 miljoonaa euroa. Vuonna 2017, 2018 ja 2019 Norjasta tuotiin runsaasti kokonaista tuoretta lohta, joka vietiin sellaisenaan edelleen muualle Eurooppaan. Vuonna 2017 tämän tuonnin määrä oli noin 15 miljoonaa kiloa ja vuonna 2018 noin 23 miljoonaa kiloa. Vuonna 2019 lohta vietiin Suomen kautta noin 21 miljoonaa kiloa ja sen arvo oli 117 miljoonaa euroa. Tämä läpivienti pois lukien ihmisravinnoksi Suomeen tuodun kalan arvo laski noin 4 % edellisvuodesta.

Vuonna 2019 kirjolohen tuonnin arvo oli lähes 30 % edellisvuotta pienempi. Äyriäisten, nilviäisten ja mätien tuonnin arvo pysyi edellisvuoden tasolla. Noin 53 % ihmisravinnoksi tuodun kalan arvosta muodostui tuoreesta kalasta. Tuoret kalat tuodaan pääasiassa Norjasta ja Ruotsista. Virosta vuonna 2019 tuodun tuoreen kalan arvo oli edellisiin kolmeen vuoteen verrattuna selvästi alhaisempi.

Ihmisravinnoksi tuodun kalan arvo päätuoteryhmittäin 2019

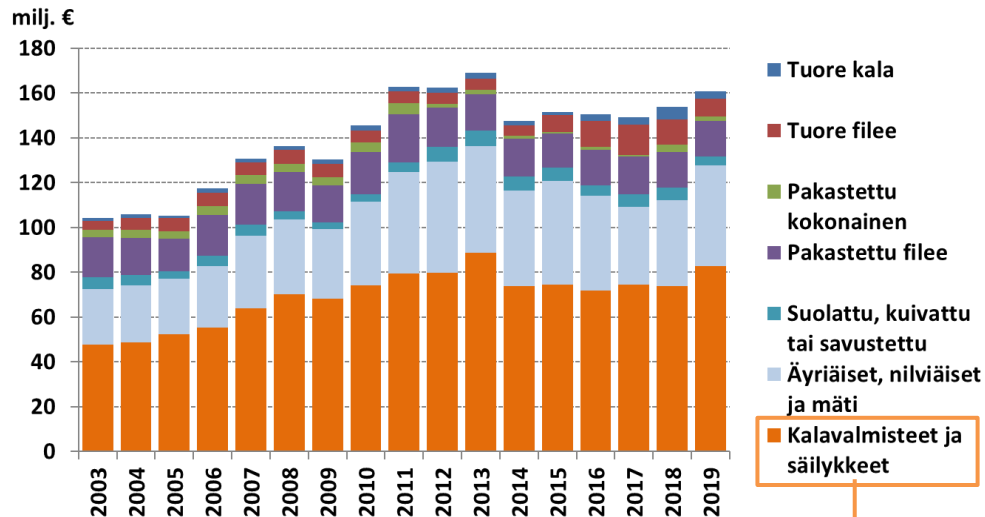

Tuonnin arvon jakaantuminen tuoretuotteisiin ja muihin kalatuotteisiin vuonna 2019

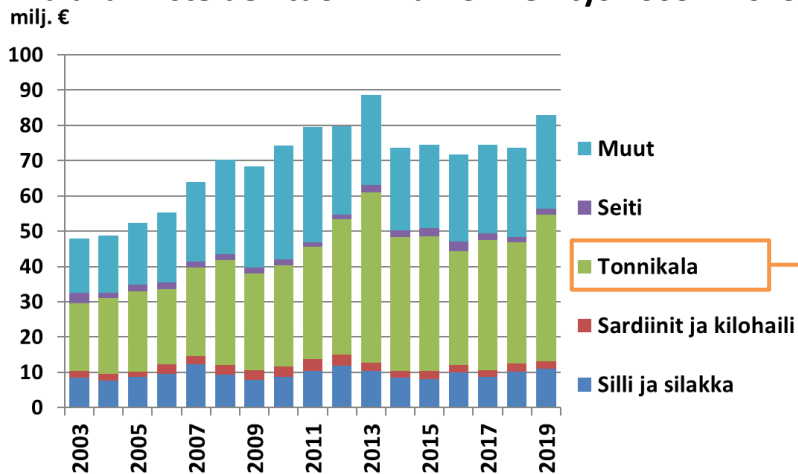
Tonnikalan tuonti nousi selvästi

Muun kuin lohikalojen tuonnin arvon kehitys 2003 – 2019

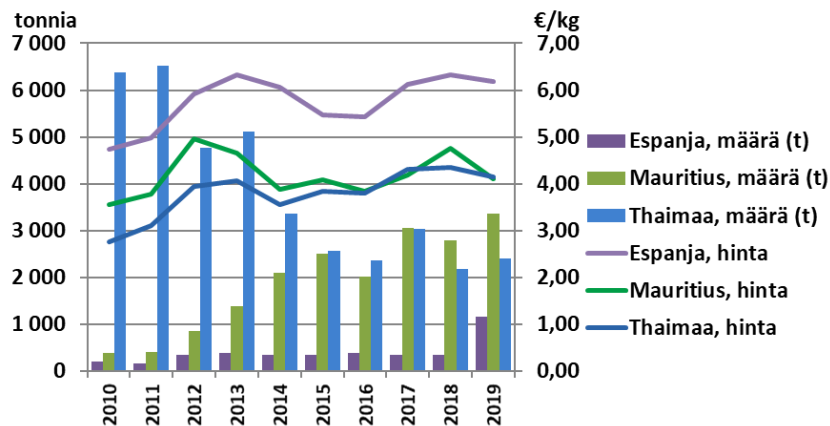

Lohikalojen lisäksi Suomeen tuodaan runsaasti muuta kalaa ja kalatuotteita. Näiden tuotteiden tuonnin arvo kasvoi vuoteen 2013 asti. Vuonna 2019 tonnikalavalmisteiden tuonnin arvo oli yhteensä yli 42 miljoonaa euroa, mikä oli määrältään noin 9,5 miljoonaa kiloa. Edellisvuoteen verrattuna nousua tonnikalan tuonnissa oli 2 miljoonaa kiloa. Eniten tonnikalaa tuotiin Suomeen Mauritiusesta, mistä tuonti on EU:n tullihelpotusten seurauksena kasvanut 2010-luvulla. EU:hun tonnikalasäilykkeitä tulee eniten Ecuadorista ja Thaimaasta.

Kalavalmisteiden tuonnin arvon kehitys 2003 – 2019

Tonnikalan tuonnin kehitys maittain

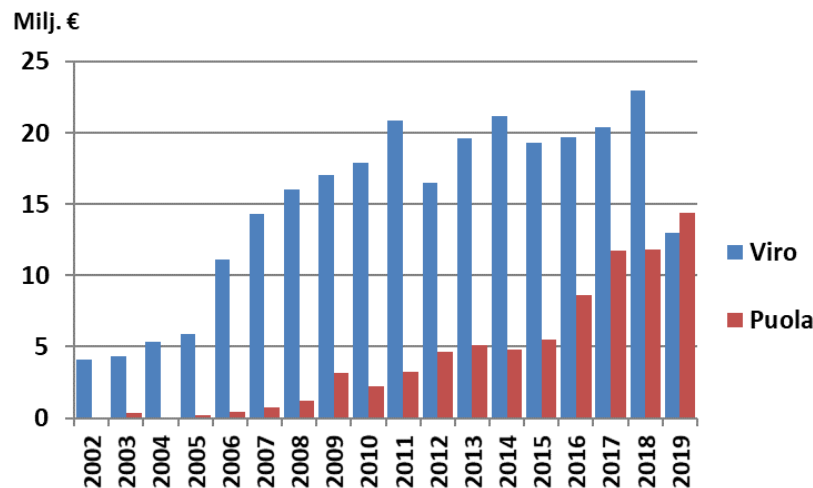

Kalatuotteiden tuonti Virosta laski huomattavasti

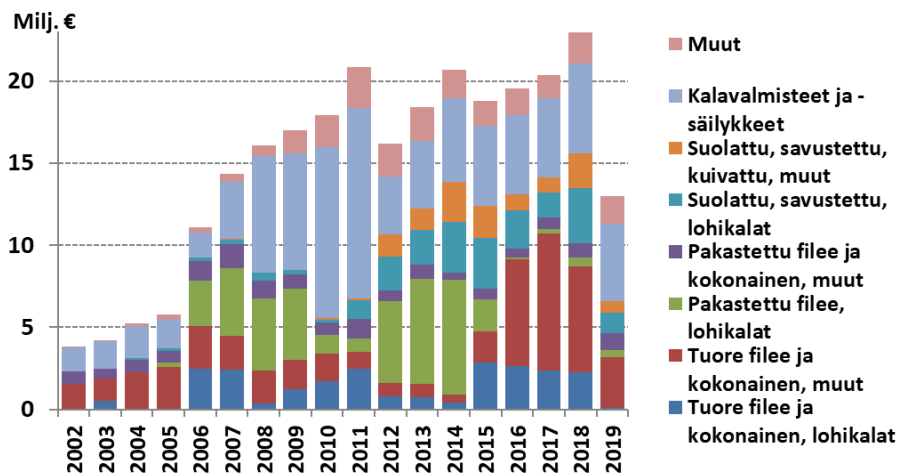
Viron ja Puolan osuus kaikkien kalatuotteiden tuonnin arvosta oli vuonna 2019 yhteensä 6 %. Viron tuonnin arvo oli 13 miljoonaa euroa ja Puolan yli 14 miljoonaa euroa. Tuonnin arvo Puolasta nousi vuonna 2019 toistaiseksi korkeimmalle tasolle. Tuonnin arvo Virosta puolestaan laski lähes 10 miljoonalla eurolla eli runsaat 40 % edellisvuoteen nähden.

Virosta tuodun tuoreen lohikalan arvo laski runsaasta 2 miljoonasta eurosta vajaaseen 100 000 euroon. Merkittävää laskua oli myös muussa tuoreessa kalassa ja suolatuissa/savustetuissa kaloissa. Puolasta tuotiin puolestaan kalavalmisteita ja –säilykkeitä arvoltaan lähes kaksinkertainen määrä vuoteen 2018 verrattuna.

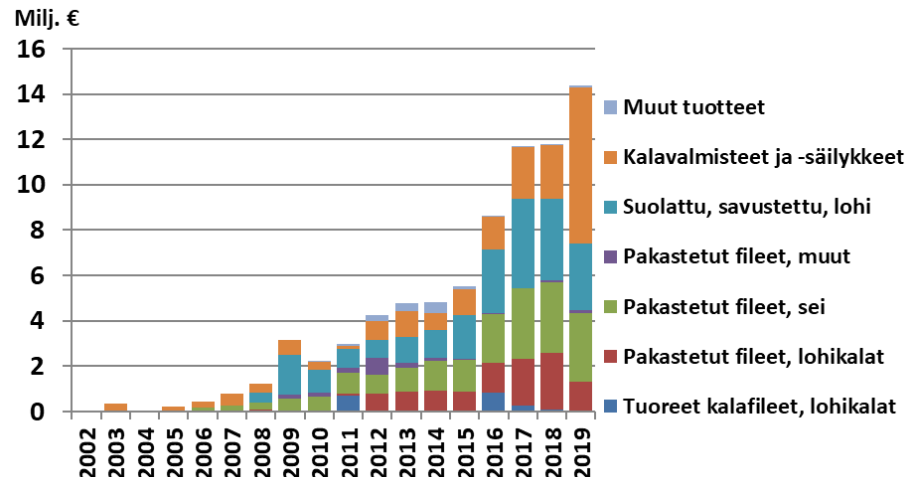
Virosta ja Puolasta tuodun kalan arvo 2002-2019

Virosta tuotujen kalatuotteiden arvo 2002-2019

Puolasta tuotujen kalatuotteiden arvo 2002-2019

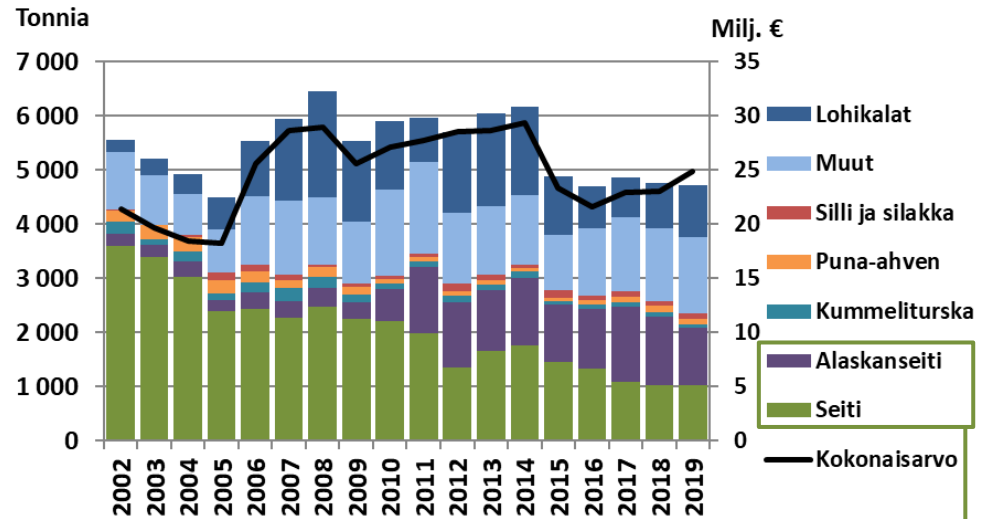
Pakastefileiden tuonti samalla tasolla

Pakastefileiden tuonti säilyi pitkään vakaana, mutta vuonna 2015 tuonti väheni viidenneksen, jolla tasolla se on sen jälkeen pysynyt. Vuonna 2019 pakastefileiden tuonnin arvo oli 25 miljoonaa euroa.

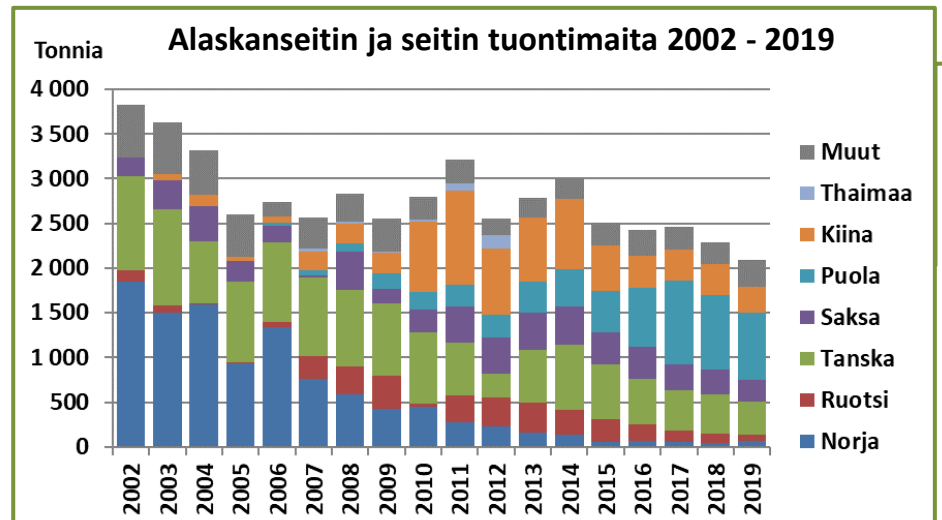
2000-luvun alussa kaksi kolmannelle Suomeen tuoduista pakastefileistä oli seitä. Seistä puolet on nyt korvautunut edullisella alaskanseitillä. Kiinan osuus pakastefileen tuonnista on viime vuosina pienentynyt, Puolan ollessa nykyään merkittävin tuontimaa.

Pakastefileiden tuonnin kehitys 2002 - 2019

Alaskanseitin ja seitin tuontimaita 2002 - 2019

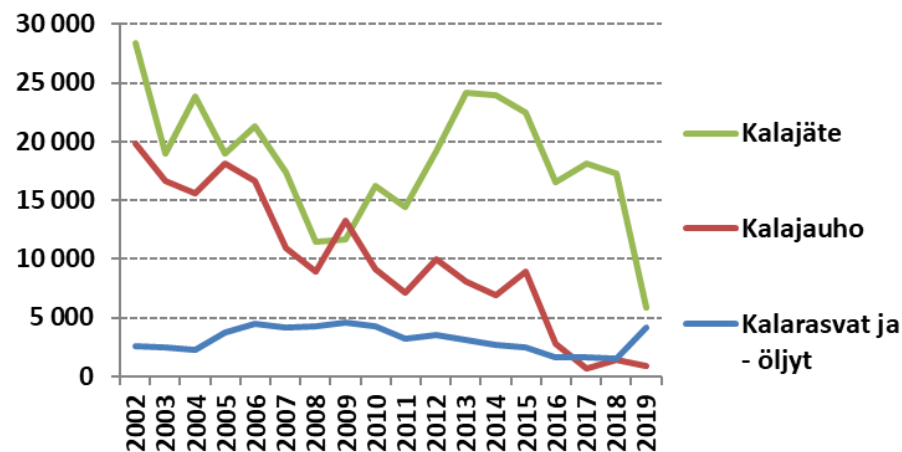

Kalajauhon ja kalajätteen tuonti laskenut

Kalajauhon tuonti on vähentynyt, kun kalarehuissa käytettyä kalajauhoa on korvattu kasvisperäisillä raaka-aineilla ja kotimaisella kalajauholla. Kalarasvojen ja -öljyn tuontimäärät ovat pysyneet vakaampina, mutta vuonna 2019 oli jokseenkin selvää nousua. Vuonna 2019 tuodun kalajätteen määrä vähentyi puolestaan huomattavasti. Eniten kalajätettä tuotiin Norjasta. Kalajätettä käytetään turkiseläinten rehussa. Kalajätteen kysyntä kasvoi 2010-luvun alussa ja oli korkeimmillaan turkiseläinteollisuuden huippuvuotena 2013. Tämän jälkeen kalajätteen tuonti on vähentynyt. Turkistarhojen kysyntä oli huono vuonna 2019.

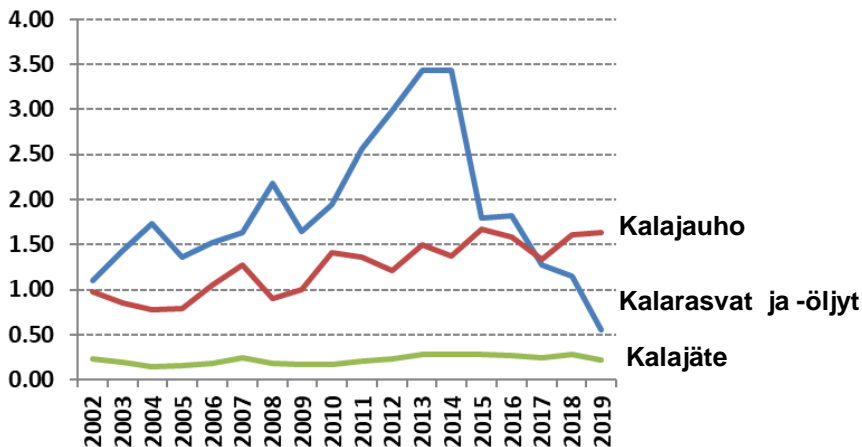
Kalarasvojen ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen tuonti 2002-2019

1000 tonnia

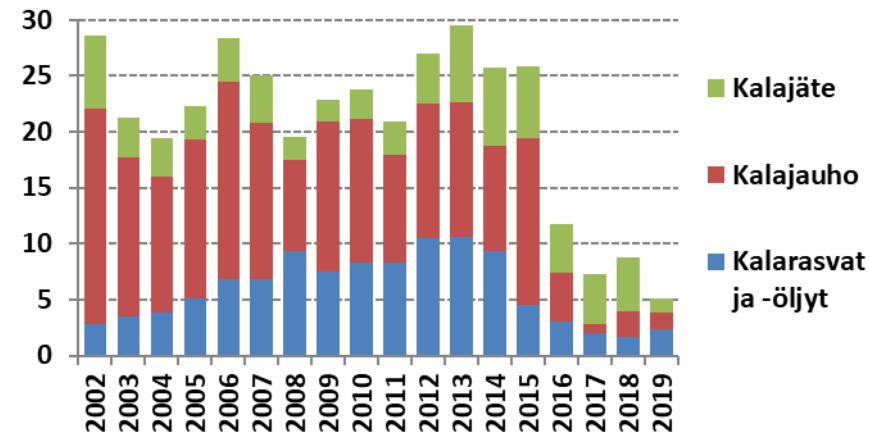
Kalarasvan ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen hinnat 2002-2019

€/kg

Tuodun kalarasvojen, -öljyn, -jauhon ja -jätteen arvo 2002-2019

Milj. €

Kotimarkkinat

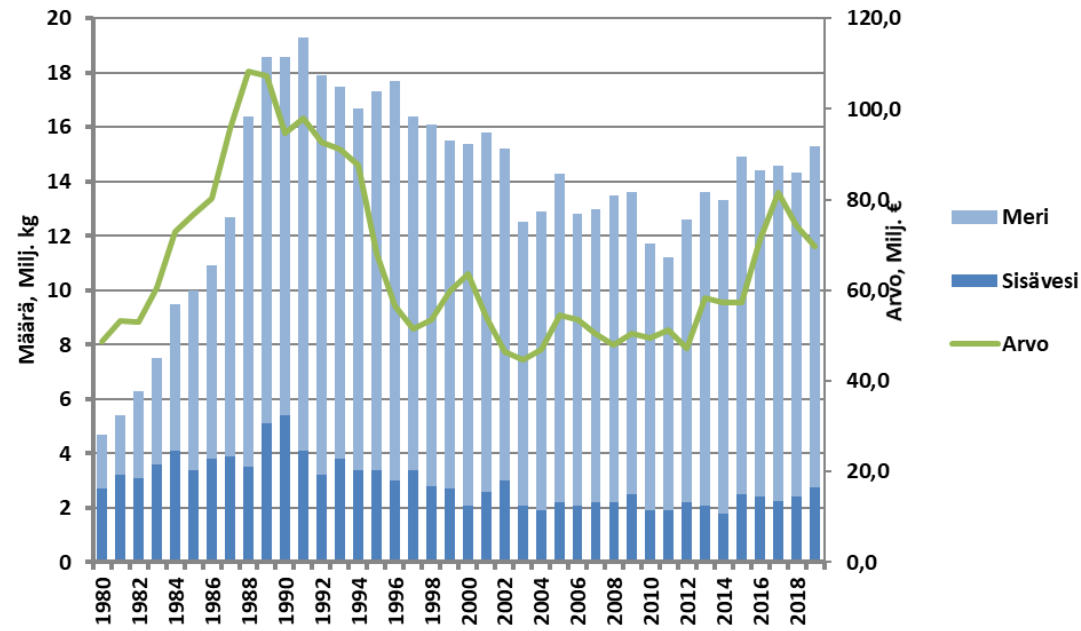
Kotimainen kala

Vesiviljelytuotanto kasvoi, mutta arvo väheni

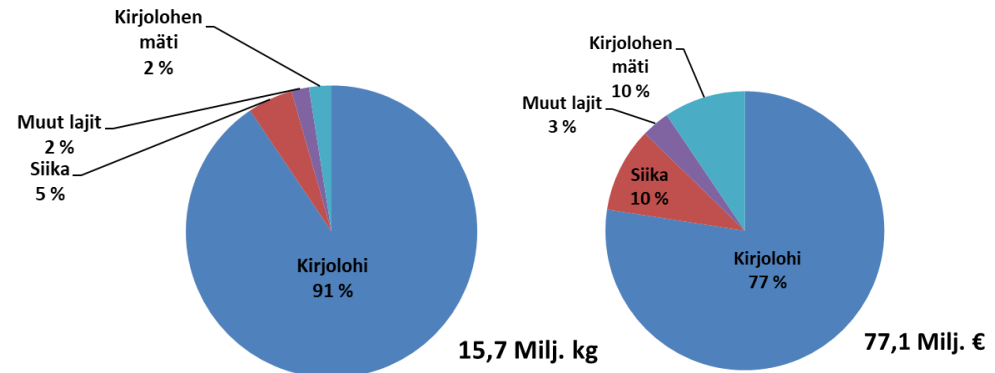
Suomen ruokakalatuotanto lisääntyi nopeasti 1980-luvulla ja oli korkeimmillaan 1990-luvun taitteessa yli 19 miljoonaa kiloa. Tämän jälkeen tuotanto vähentyi kansainvälisen kilpailun ja ympäristörajoitteiden kiristyessä. Viimeisinä vuosina vesiviljelytuotanto on ollut 14 – 15 miljoonaa kiloa. Pääosa ruokakalasta tuotettiin verkkokasseissa merellä. Sisävesilaitoksissa tuotettiin runsas 2 miljoonaa kiloa. Kiertovesilaitoksissa tuotetaan runsas miljoona kiloa ruokakalaa.

Pääosa tuotannosta ja sen arvosta on kirjolohta. Siika on seuraavaksi merkittävin laji. Vuoden 2019 tuotanto oli 15,7 miljoonaa kiloa ja tuotannon arvo mädin kanssa yli 77 miljoonaa euroa. Vesiviljelytuotannon arvon nousu pysähtyi, koska kasvatettu kala oli edellisvuotta edullisempaa. Vesiviljelytuotanto perustuu Suomessa edelleen kirjoloheen. Muiden lajien osuus tuotannon määrästä on pysynyt vaatimattomana. Ruokakalatuotannon arvosta vajaa neljännes tulee kirjoloheen mädistä ja muista viljelylajeista.

Ruokakalatuotanto vuosina 1980-2019

Ruokakalatuotannon määrä ja arvo päätuotteittain vuonna 2019

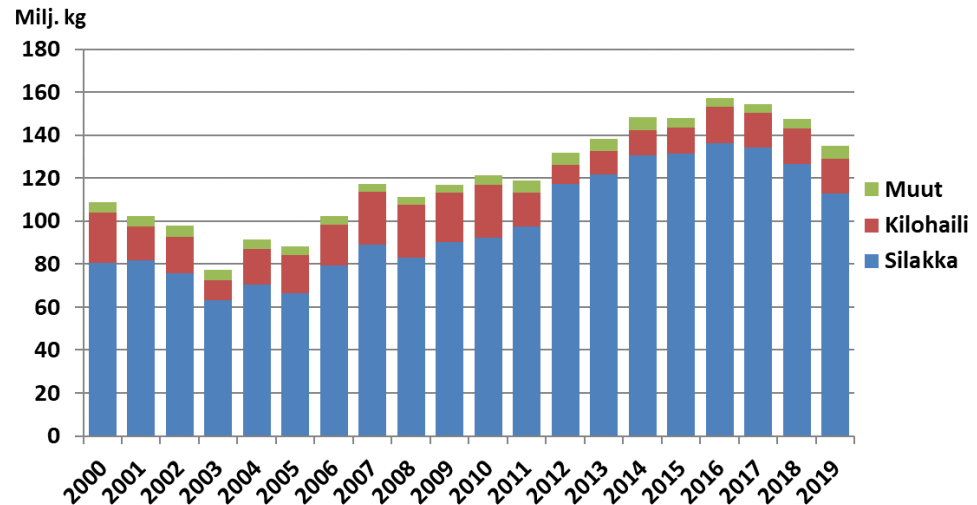

Suurin osa merisaaliista silakkaa

Suomen merialueen kaupallinen kalansaalis oli noin 135 miljoonaa kiloa ja saaliin arvo noin 37 miljoonaa euroa vuonna 2019. Saaliin määrästä 95 % ja arvosta 74 % oli silakkaa tai kilohailia. Vuonna 2019 suurin osa silakasta ja kilohailista käytettiin kalajauhon ja turkiseläinrehun raaka-aineeksi. Turkistalouden kysyntä väheni ja kotimainen kalajauhotehdas käytti silakkaa enemmän kuin suomalaiset turkistarhat. Tanskan vientikin vähentyi turkistalouden kysynnän heikentyessä. Silakkaa ja kilohailia vietiin paljon elintarvikkeeksi Itä-Euroopan maihin. Elintarvikesilakan kotimainen kulutus oli edelleen vähäinen, runsas 4 miljoonaa kiloa. Se on noin 3% silakan ja kilohailin kokonaissaaliista ja 9 % saaliin kokonaisarvosta.

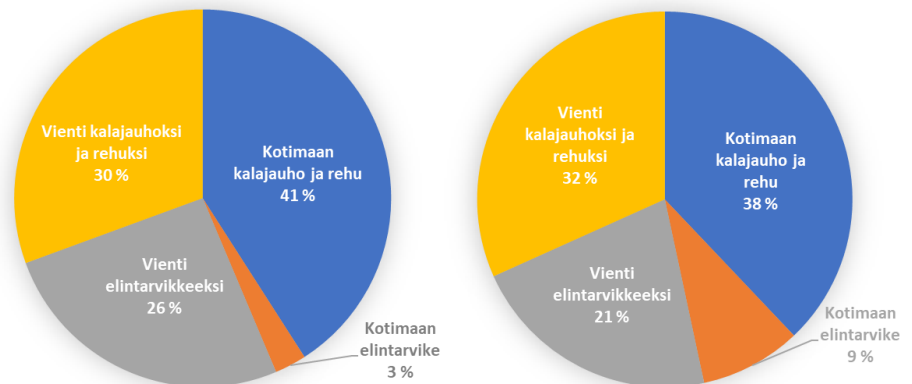
Kaupallinen merisaalis vuosina 2000-2019

Silakan ja kilohailin käyttö vuonna 2019

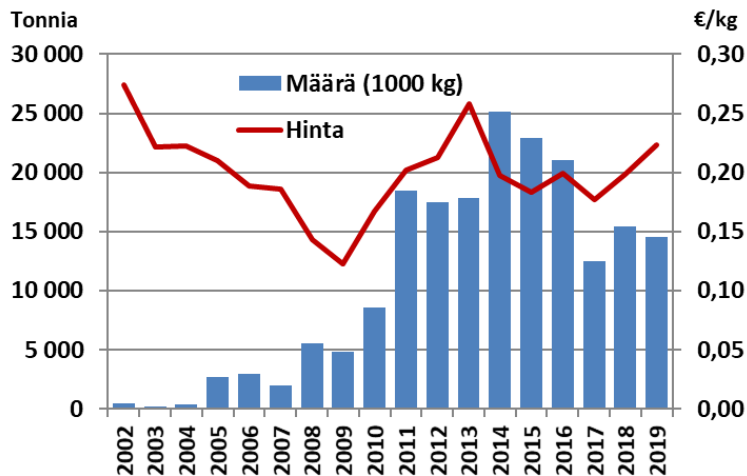
129 miljoonaa kiloa

26 miljoonaa euroa

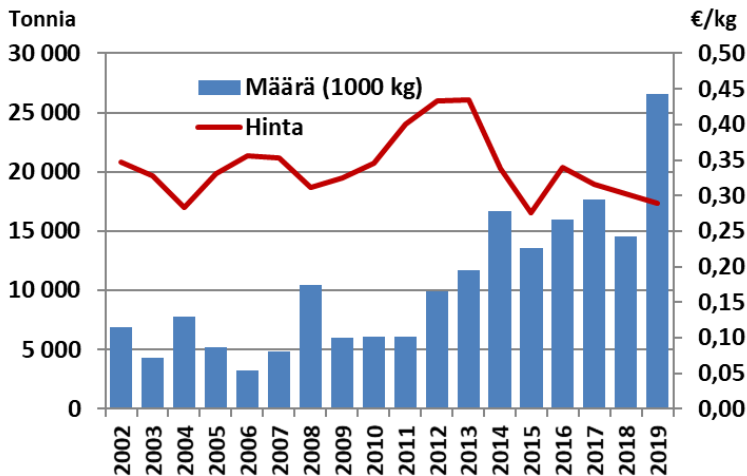

Pakastetun silakan vientimäärä nousi selvästi

Tuoreen silakan vientimäärät ja -hinnat

Pakastetun silakan vientimäärät ja -hinnat

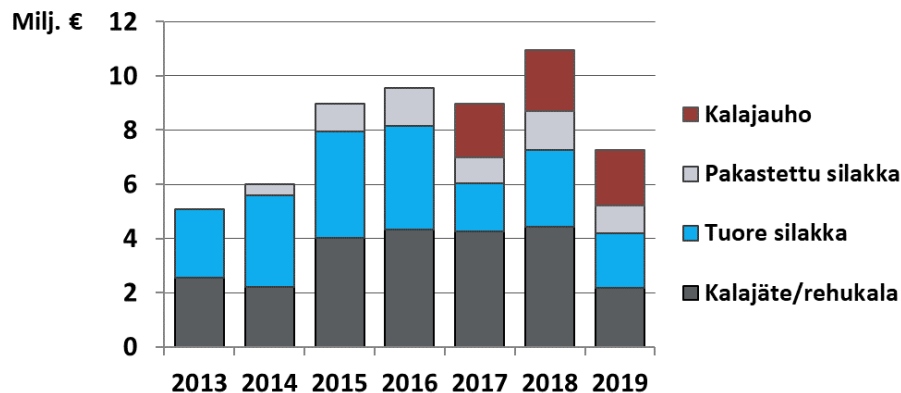

Tuoretta ja pakastettua silakkaa vietiin yhteensä 11 miljoonan euron edestä vuonna 2019. Tanska on edelleen merkittävä silakan vientimaa, vaikka turkisteollisuuden kysyntä sielläkin väheni selvästi.

Eniten pakastettua kokonaista silakkaa vietiin Viroon. Viroon vietiin pääosin elintarvikesilakkaa. Määrä nousi edellisestä vuodesta yli 5,5 miljoonaa kiloa, ollen nyt 12,7 miljoonaa kiloa. Viroon viedyn tuoreen kokonaisen silakan arvo oli myös selvästi edellistä vuotta suurempi. Yhteensä silakkaa vietiin Viroon noin 4,8 miljoonan euron edestä.

Etelä-Koreaan, jonne ei ole aiemmin 2000-luvulla viety silakkaa, vietiin pakastettua kokonaista silakkaa ja fileitä yhteensä noin 2 miljoonan euron edestä.

Rehuraaka-aineiden vienti Tanskaan

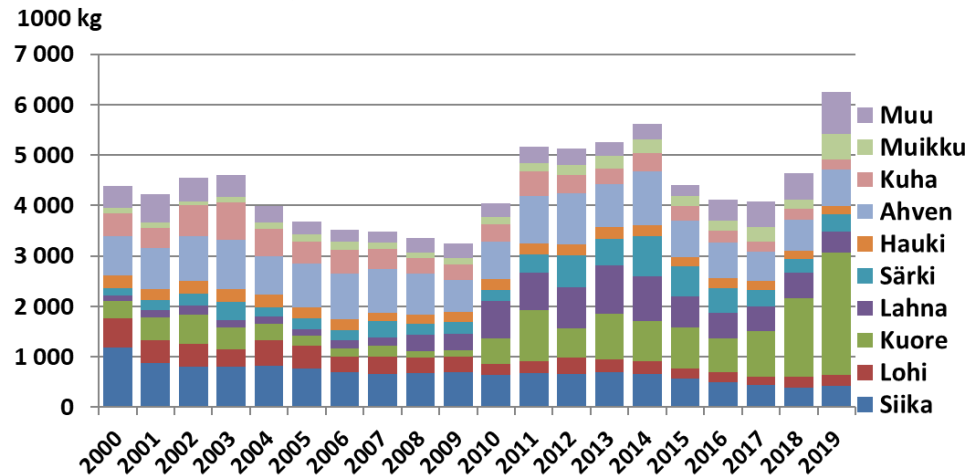

Rannikolla kuoresaalis nousi edelleen

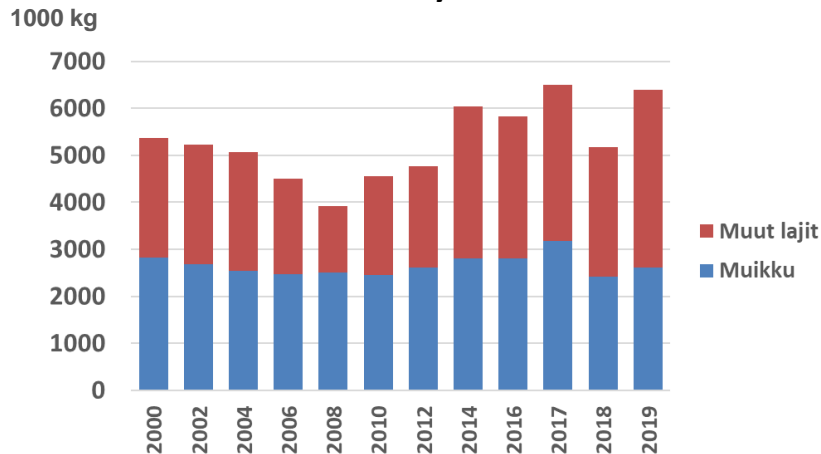
Pääosa rannikon ja sisävesien kaupallisesta saaliista kulutetaan kotimaassa. Kuore on noussut rannikon suurimmaksi saalislajiksi. Vuonna 2019 saalis nousi yli 2 miljoonaan kiloon. Rannikon siika ja kuhasaaliit ovat supistuneet

Muikku on tärkein sisävesilaji, sen saalis on pysytellyt viime vuosina vajaassa kolmessa miljoonassa kilossa. Kuhasaaliit ovat kaksinkertaistuneet viidessä vuodessa.

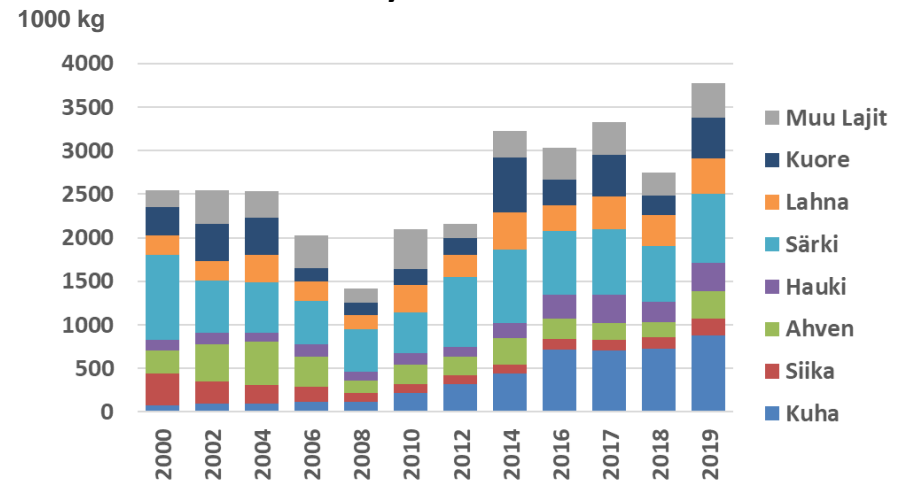
Rannikon kaupallinen saalis ilman silakkaa, kilohailia ja turskaa 2000-2019

Sisävesisaaliin kehitys 2000-2019

Sisävesisaaliin kehitys ilman muikkua 2000-2019

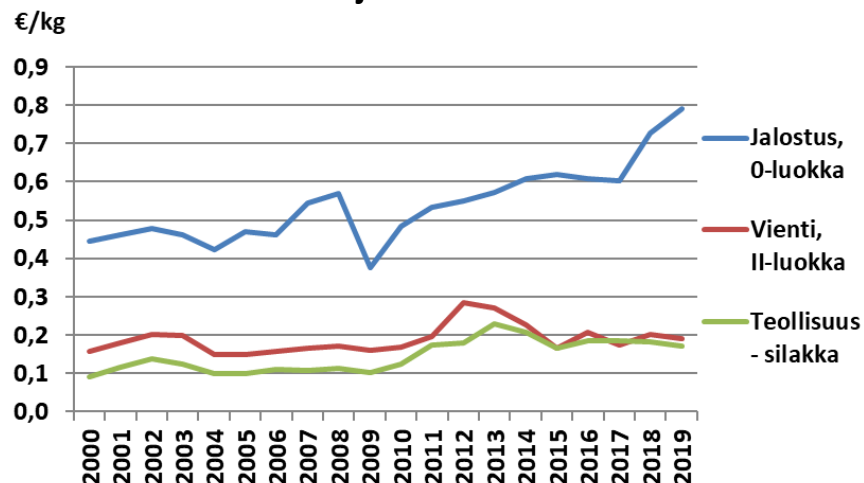
Ison silakan hinta nousi edelleen selvästi

Silakan jalostusteollisuuden maksama hinta nousi edelleen selvästi vuonna 2019 toistaiseksi korkeimmalle tasolle. Vientisilakan ja rehuteollisuuden maksama hinta oli puolestaan sentin verran edellisvuoden hintaa alempi.

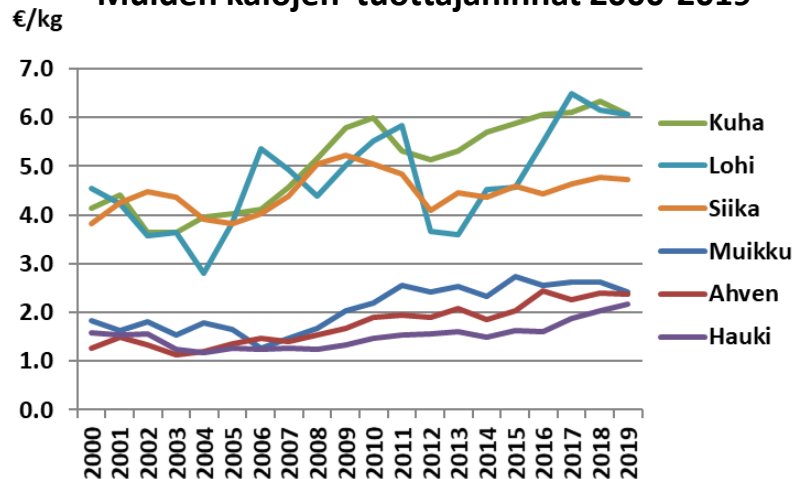
Kuhan hinta laski hieman vuodesta 2018, jolloin hinta oli korkeimmillaan. Muikun hinta laski. Lohen, siian ja ahvenen hinta oli suunnilleen edellisvuoden tasolla. Hauen hinta jatkoi puolestaan edelleen nousua.

Silakan tuottajahinnat 2000-2019

Muiden kalojen tuottajahinnat 2000-2019

Suomen elintarvikemarkkinat

Kasvisten suosio laskee lihan kulutusta

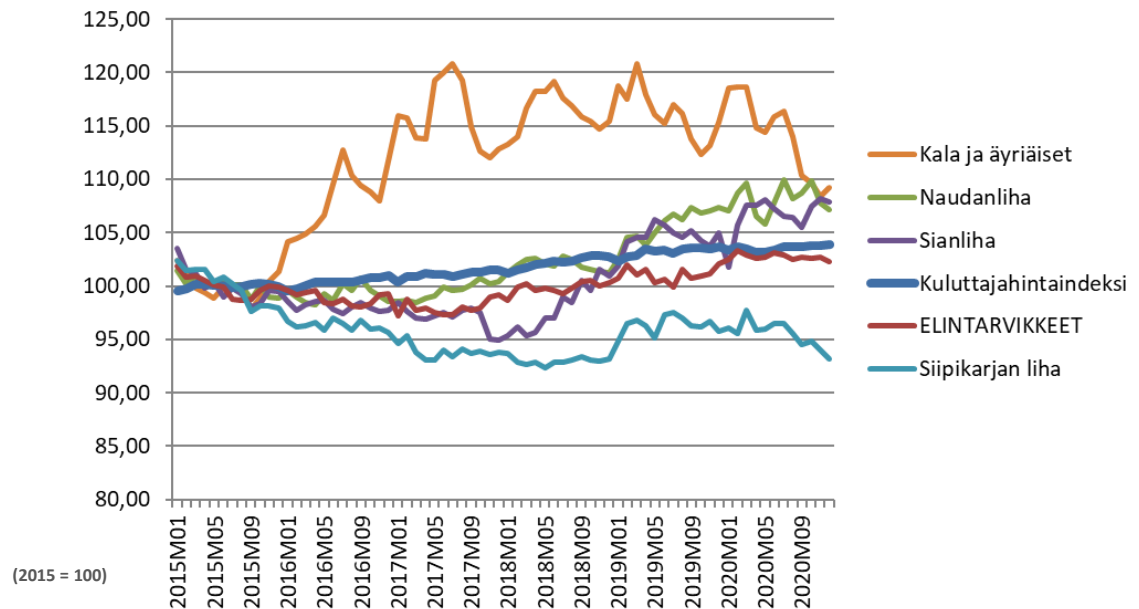
Vuonna 2019 ruuan kuluttajahinnat alkoivat EU:ssa nousta nopeammin kuin Suomessa. Sama kehitys on jatkunut myös 2020.

Lihatuotteiden hinnat nousivat huomattavasti vuonna 2019. Nousu tasaantui vuonna 2020. Hinnan nousun taustalla oli viennin kasvu ja vientihintojen nousu. Erityisesti sianlihan vienti Kiinaan kasvoi. Lihan kokonaiskulutus kääntyi kotimaassa laskuun vuonna 2019. Keskeinen syy lihan kokonaiskulutuksen muutokseen on kasvisten kulutuksen kasvu sekä kasvipohjaisten lihankorvikkeiden markkinoille tulo. Siipikarjan lihan kysyntä kuitenkin kasvaa samalla kun sen hinta laskee.

Kalan kulutus on säilynyt vakaana. Kalan hintavaihtelut ovat kuitenkin olleet muihin elintarvikkeisiin verrattuna hyvin voimakkaita.

Vuodesta 2015 lähtien kalan hinta on pysytellyt poikkeuksellisen korkeana, mutta keväällä 2020 tuoreen kalan hinta romahti. Tuoreen tuodun lohien hinta laski pandemiasta johtuvien logistiikka- ja kysyntähäiriöiden vuoksi nopeasti.

Elintarvikkeiden hintaindeksien kehitys 2010-2020

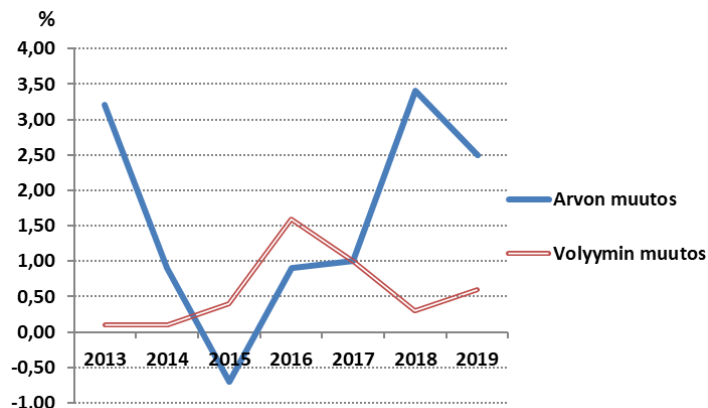
Vähittäiskaupan myynti kasvoi, mutta arvo väheni

Päivittäistavarakaupan myynti oli 18,6 miljardia euroa vuonna 2019. Myynnin arvo kasvoi 2,5 %, mutta jäi prosenttiyksikön edellisvuotta pienemmäksi. Myyntimäärä nousi edellisvuodesta 0,6 %:a.

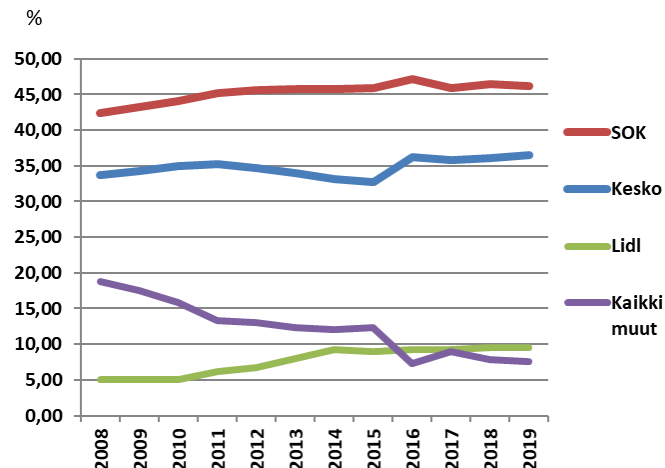
Vuoden 2019 lopulla S-ketjun ilmoitti muuttavansa strategiaansa ja laajentavansa valikoimaansa. Samalla se lopetti viisi vuotta kestäneen, valikoituihin tuotteisiin kohdistuneen halpuutuskampanjoinnin. Kampanjaa pidettiin onnistuneena, sillä S-ryhmän hintakilpailukyvyyn arvioitiin parantuneen suhteessa Lidl-ketjuun.

Päivittäistavarakaupan markkinaosuudet säilyivät melko vakaina. K-ryhmä kasvatti markkinaosuuttaan 0,4 prosenttiyksikköä. Myynti kasvoi eniten K-Citymarketeissa 5,1 %, eli selvästi keskimääräistä markkinakehitystä nopeammin. S-ryhmä on edelleen suurin kaupparyhmä, vaikka sen markkinaosuus laski 0,2 prosenttiyksikköä. S-ryhmän myynnin kehitys oli vahvinta Alepalla, 5,6 %. Lidlin markkinaosuus pysyi ennallaan 9,6 %:ssa.

Päivittäistavarakaupan arvon muutos

Päivittäistavarakaupparyhmittymien markkinaosuuksien kehitys 2008 -2019

Kala houkuttaa vähittäiskauppaa

Kala on suosittu tuoteryhmä. Kala on säännöllisesti esillä, sillä päivittäistavarakauppa luo kaupan laatumielikuvaa kalatuotteiden kautta. Kuluttajia on myös jo vuosien ajan houkuteltu kalan hintakampanjoin kaappoihin.

Vuoden 2019 toukokuussa S-ryhmä aloitti kampanjan, jonka tavoitteena oli kotimaisen kalan myynnin kohottaminen. S-ryhmä ilmoitti, että valikoimiin tuodaan uusia kotimaisia kalatuotteita ja kalan hintaa lasketaan kalan houkuttelevuuden parantamiseksi. Kampanjan ansioista tuorekalaryhmän kokonaismyynti kasvoi vuoden aikana viidenneksen, eli miljoona kiloa. Kotimaisista kalalajeista kasvua oli eniten kirjolohella, muikulla, silakalla ja kuhalla.

Kesko on viime vuosina panostanut nopeasti kasvavaan sushi-markkinaan. Vuonna 2019 K-ryhmä tiedotti, että sushin myynti on nelinkertaistunut. Sushin suosio oli kasvanut suuremmaksi kuin kalapuikon, joka oli aiemmin lapsiperheiden suurin suosikki.

Paneeliyritysten näkemyksiä

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa

PANEELI

- Escamar Seafood Oy
- Heimon Kala Oy
- Hätälä Oy
- Kalaliike Eriksson Oy
- Kalaneuvos Oy
- Kalaset Oy
- Kolvaan Kala Oy
- Länsirannikon Kala Oy
- Martin Kala Oy
- Selkämeren Jää Oy
- Troolari Olympos Oy

Vuosi 2019 pähkinäkuoressa

PANEELI

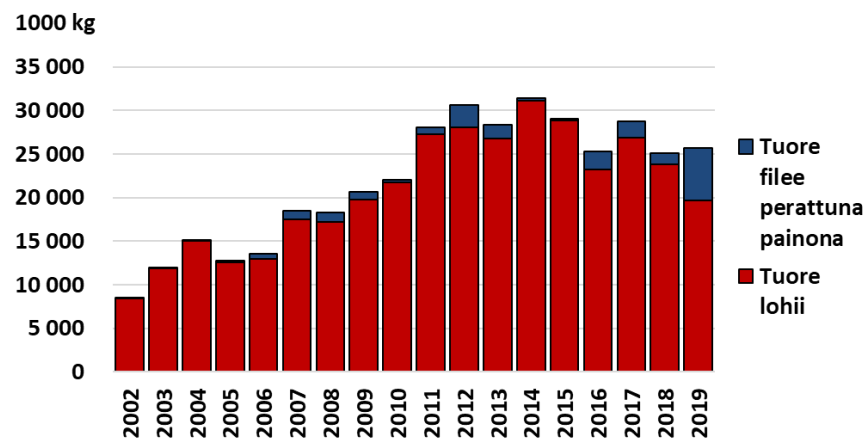
- Vuoden alussa Norjan lohen hinnat korkeat ja tuonti vähäistä. Kesällä hinta laski huomattavasti, mikä lisäsi tuontia. Hinta palautui kuitenkin vuoden loppuun mennessä lähes alkuvuoden korkealle tasolla. Peratun lohen tuonti väheni, mutta lohifileen tuonti kasvoi ennätyselliselle tasolle.
- Turkistalouden suhdanteet heikkenivät ja pakastetun silakan kysyntä kotimaan ja Tanskan turkiseläinten rehujen raaka-aineeksi väheni edelleen. Kalajauhon kysyntä oli hyvä ja silakka meni kaupaksi niin kotimaan kuin Tanskan ja Viron kalajauhotehtaille. Uusia rehumarkkinoita silakalle löytyi Etelä-Euroopasta, Aasiasta ja Etelä-Amerikasta. Kotimaassakin kiinnostus silakan elintarvikekäyttöön lisääntyi.
- Kalateollisuuden rakennemuutos jatkui. Kalanjalostus keskittyi isojen yritysten investoidessa lisäjalostuskapasiteettiin ja vientiin. Keskiuurissa yrityksissä tapahtui yritysjärjestelyjä.

Lohen hinta vaihteli paljon

PANEELI

- Alkuvuonna 2019 Norjan lohen hinta pysyi pitkään korkeana ja tuoreen peratun lohen tuontimäärät laskivat poikkeuksellisen alas. Peratun kalan tuonnin supistuminen korvautui osittain tuoreella lohifileellä.
- Lohen tuotannon kasvu maailmalla lisäsi tarjontaa. Kesällä 2019 Norjan lohen hinta lähti jyrkkään laskuun. Edullinen hinta lisäsi kysyntää. Loppusyksystä hinta lähti nousuun ja hinta nousi edellisvuoden tasolle.
- Korkea hinta vähensi tuoreen lohen tuontia. Lohifileen tuonti kasvoi kuitenkin ennätyskallisen suureksi. Melkein viidennes Suomeen tuodusta lohesta oli filettä vuonna 2019.
- Lohi pysyi hyvin kalliina vuoden 2020 alussa, mutta maaliskuussa lohen maailmanmarkkinatilanne muuttui täydellisesti, kun koronapandemia romautti kysynnän.

Tuoreen lohen ja lohifileen tuontimäärät 2002-2019

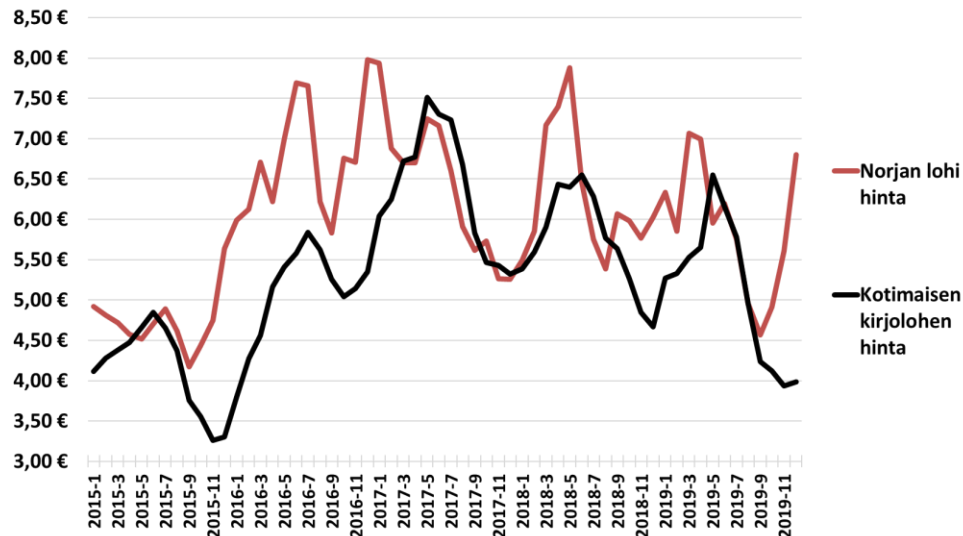
Lähde: Luke tilastot

Kirjoloihen hinta pysyi koko syksyn matalana

PANEELI

- Vuonna 2019 kirjolohi kasvoi kotimaassa hyvin, mutta kirjolohimarkkinat joutuivat sopeutumaan lohimarkkinoiden nopeisiin muutoksiin. Kirjoloihen hinta laski lohen hinnan myötä kesällä, mutta se ei lohen lailla palautunut syksyllä vaan oli edellisvuotta edullisempaa koko pääteurastuskauden. Mädin hinta pysyi kuitenkin kohtuullisena. Kotimaiseen raaka-aineeseen tukeutuvat jalostusyritykset pystyivät hankkimaan edullista kirjolohta.

Tuoreen tuodun lohen ja kotimaisen kirjoloihen tuottajahinta

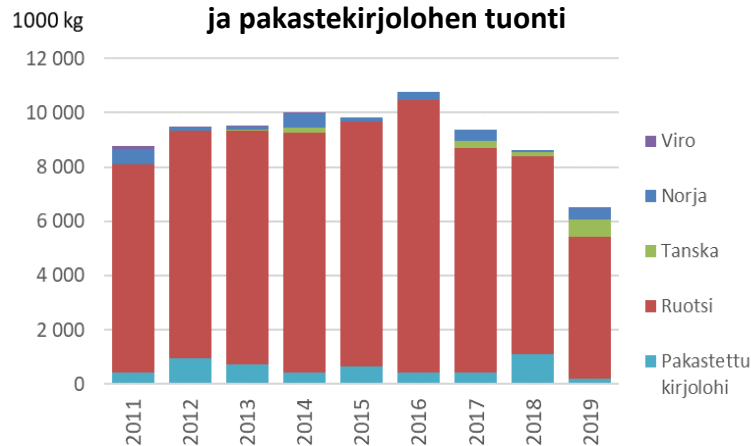
Lähde: Luke tilastot

Kirjoloihen hankinta monipuolistunut

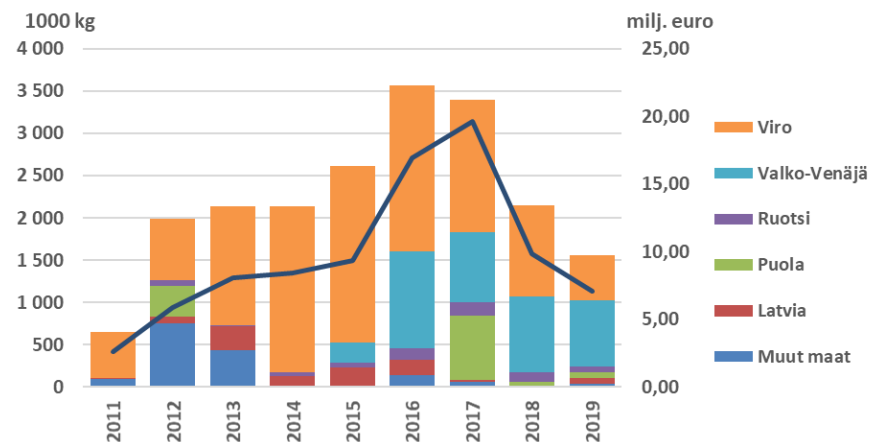
PANEELI

Suomen kirjoloihen tuotanto ei riitä kotimaan tarpeeseen. Tuoreen kirjoloihen tuonti Ruotsista on täydentänyt Suomen kysyntää. Viime vuosina tuonti on supistunut, koska Ruotsista ei ole enää saatu uusia lupia ja suomalaiset kasvattajat ovat joutuneet sulkemaan joitakin Ruotsin laitoksia. Kirjoloihen vienti vähentyi ja kirjoloihen tuonti muista maista kasvoi. Vuonna 2019 lähes 20 % tuoreesta kirjoloihesta tuotiin Tanskasta tai Norjasta. Vuonna 2020 pandemia lisäsi kirjoloihen tuontia huomattavasti, kun norjalaiset myivät liiallista tuotantoaan hyvin edullisesti Suomeen.

Tuoreen kirjoloihen tuonti eri maista ja pakastekirjoloihen tuonti

Tuoreen kirjoloihen vientimäärät ja -arvot

Lähde: Luke tilastot

Kotimaan markkinoilla tarvitaan lisää kirjolohta

PANEELI

- Suomen kirjolohimarkkinoiden hinnanvaihtelut ovat suuria, vaikka kotimaan tuotanto on lohikalojen tuontia pienempi. Kirjoloheen hinta reagoi voimakkaasti, jos tuodun lohen hinta laskee kirjoloheen teurastuskaudella. Kotimainen tarjonta on edelleen hyvin joustamatonta. Lyhyeen ajanjaksoon rajoittuvat teurastukset johtavat hintojen alenemiseen, jos samaan aikaan on tarjolla edullista tuontiraaka-ainetta.
- Kirjolohi ei ole kotimarkkinoilla erilaistunut vahvaksi mielikuvatuotteeksi, vaan myynti perustuu edelleen pääosin hintakilpailuun.
- Kotimaan kauppaa ja jalostusteollisuutta tarvitsisivat nykyistä enemmän kasvatettua kirjolohta. Suomalaiset kalankasvatusyritykset hakevat uusia kasvatuslupia Suomeen lisäksi Ruotsista ja Virossa.
- Kansainväliset kirjolohimarkkinat ovat merkittävästi lohimarkkinoita pienempiä ja alueellisesti rajatumpia. Kirjolahella on pohjoismaiden lisäksi kysyntää pääasiassa joissakin Aasian maissa ja Venäjällä.

Elintarvikesilakalle tulisi löytää uusia markkinoita

PANEELI

- Kiinnostus elintarvikesilakan jalostukseen on lisääntynyt, kun lohien korkea hinta on vähentänyt lohikalajien kysyntää. Silakan jalostuksen tuotantokapasiteetti kasvaa. Raaka-aineiden hinta on kilpailun lisääntyessä ja silakan kalastuskiintiöiden vähentyessä noussut, mutta silakkafileen vähittäishinnan kehitys on pysynyt maltillisena.
- Silakan käytön lisääminen edellyttäisi laivaston uudistamista, jalostuksen ja uusien silakkatuotteiden kehittämistä. Silakan pieni koko ja korkeat raaka-ainekustannukset nostavat lopputuotteen hintaa, mikä vaikeuttaa uusien silakkatuotteiden markkinointia. Osa kuluttajista vieroksuu silakan voimakasta makua.
- Nyhtösilakka voisi nousta uudeksi tuotteeksi, mutta epävarmat markkinat heikentävät halukkuutta kalliisiin investointeihin.
- Silakan MSC-merkin vaikutus silakan markkinoihin ja hintaan on jäänyt heikoksi. Ympäristömerkillä ei ole juurikaan vaikutusta silakan nykyisillä markkina-alueilla, jotka ovat kotimaassa tai Itä-Euroopassa. Ympäristömerkki voi jatkossa olla hyödyllinen, jos markkinat laajenevat.

Silakan markkinamuutos on käynnissä

PANEELI

- Turkistalouden laskusuhdanne on vaikeuttanut pakastetun silakan rehumyyntiä. Sekä kotimaan että Tanskan turkistarhaajien kysyntä väheni. Silakkateollisuus on löytänyt uusia markkinoita pakastetulle rehusilakalle Aasian, Australian, Pohjois-Amerikan ja Välimeren kalankasvatusrehujen raaka-aineena.
- Kalajauhotehtaat ostavat paljon silakkaa. Kotimaassa Kasnäsin tehdas toimii lähes täydellä teholla ja myös Viron Paldinskin tehdas ostaa entistä enemmän. Sekä kalastajat että silakkateollisuus myyvät silakkaa Tanskan kalajauhotehtaille.
- Silakalle voitaisiin löytää uusia markkinoita Kiinasta tai kasvavilta lemmikkieläinmarkkinoilta.

Suomukalan tarjonnassa vaihtelua

PANEELI

- Rannikolla lohen ja ahvenen tarjonta on parantunut.
- Muikkusaaliit ovat olleet hyviä, mutta peratun muikun markkinat ovat rajalliset. Käyttö rajoittuu Suomen markkinoille.
- Kuhaa tulee markkinoille kasvaneen kotimaan saaliin lisäksi Virosta ja Venäjän Karjalasta. Lisääntynyt tarjonta on johtanut kuhan hinnan laskuun.
- Kalastetun siian saaliit ovat pienentyneet ja saaliismäärät vaihtelevat.
- Petojen lisääntyminen näkyy kalan laadussa. Luonnonkalat ovat aiempaa laihempia.

Särjen kysyntä ylittää jo tarjonnan

PANEELI

- Särjen hinta on noussut, kun kysyntä on kasvanut. Särjen tarjonta on epävarmaa ja riittämätöntä, mikä tekee tehokkaan ja kannattavan jalostusketjun vaikeaksi.
- Kuore olisi pienille jalostajille mahdollisuus. Saaliit ovat ajoittain runsaat. Mutta kuore vaatii tuotekehitystä, sillä se on herkkä käsittelylle ja outo tuote kuluttajille.
- Lahnan käyttöä rajoittaa edelleen makuvirheet, joiden hallinta on vaikeaa.

Kalakaupan yritysjärjestelyt jatkuvat

PANEELI

- Heinon Tukku Oy ja Kalavapriikki Oy myytiin Kesko Oyj:lle 7.5.2019, mutta kuluttaja- ja kilpailuviranomainen esitti markkinaoikeudelle kaupan kieltämistä 16.11.2019. Markkinaoikeus kielsi myynnin 17.2.2020.
- Arvo Kokkonen Oy myytiin pääomasijoitusrahasto JOHBECO-konsernille 3.9.2019.
- Reposaaressa Lajittelu ja Fileointi Oy aloitti silakan käsittelyn 4.11.2019.
- Kalaneuvos Oy avasi Pohjoismaiden suurimman kalansavustamon Sastamalaan 26.11.2019.
- Hätälä Oy:n uusi fileointilinja valmistui ja laajennukset jatkuvat.
- Ab Chipsters food Oy siirtyi kotimaisen PNM Holding –konsernin omistukseen 1.7.2020.

Lähteet

FAO

<http://www.fao.org/3/ca9229en/ca9229en.pdf>

<http://www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/resource-detail/en/c/1263893/>

<http://www.fao.org/3/ca9509en/CA9509EN.pdf>

<http://www.fao.org/3/cb1993en/CB1993EN.pdf>

[GLOBEFISH Highlights April 2020 ISSUE, with Annual 2019 Statistics \(fao.org\)](#)

Kalajauho

www.oilworld.biz

<http://www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/fishmeal-and-fish-oil/en/>

Eurooppa, EU

https://www.eumofa.eu/documents/20178/415635/EN_The+EU+fish+market_2020.pdf/fe6285bb-5446-ac1a-e213-6fd6f64d0d85?t=1604671147068

www.eumofa.eu

Lohimarkkinat

<https://mowi.com/>

<http://www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/resource-detail/en/c/1268636/>

<http://www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/resource-detail/en/c/1263849/>

undercurrentnews.com

salmonbusiness.com

www.ssb.no/

www.seafood.no/

Suomen tilastotietokannat

statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/

www.stat.fi/

Suomen elintarvikemarkkinat

www.pty.fi/

Lisätietoja

Lisätietoa kalamarkkinoista antavat:

Tutkija, Kaija Saarni, kaija.saarni@luke.fi, puh: 029 532 7683

Tutkija: Jari Setälä, jari.setala@luke.fi, puh: 029 532 7682